БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 46 (13362)
1971 оной февралиин 24, среда

Сэн 2 мүнгэн

...ЛАНАЙ 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ...ЮУЛАГДАҺАН БАЯРАЙ ...ЛААНДА, СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ...БЛЭЛГЫН ЗУРГААНУУДАЙ ...Ы ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ

...э нүхэдүүд!

...анай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанда хабаадаг- ...Совет гүрэнэй түсэблэлгын зургаануудай бүхы хүдэлмэрилэгшэ- ...скэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй ...Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет энэ гайхам- ...ой дашарамдуулан үнэн зүрхэнһөө, халуунаар амаршална.

...і витэ түсэблэлгын комисси бии болгохо тухай В. И. Ленинэй ... 1921 оной февралиин 22-то абтаһан декредээр бүхы ороной ...эгэ янзын түсэбөөр эрхилхэ хэрэгэй эхи захань табигдаһан юм. ...түсэблэлгын 50 жэлэй ойе, экономико хүтэлхэ ёһо гуримууд ...нистско-ленинскэ һургаалай илан мандаһые совет хүнүүд ам- ...сэдьхэлээ ехээр ханангяар тэмдэглэжэ байна.

...элгэ һайжаруулха тушаа, ажахые хүтэлбэрилхэ гол арга болог- ...эй үүргые дээшэлүүлхэ тушаа Коммунис парти ехэ анхаралаа та- ...унис партиин экономическа политикые элирхэйлэн харуулдаг ...азын түсэбүүд хадаа манай общество байгуулгын бүхы шата- ...ыын ба социальна тон шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ...сүүлхы хүсэн болоһон байна.

...экономикын түргэнөөр, хэлбэришэгүйгөөр ургажа, эрдэм соёлой ...ажа, арад зоной ажаһуудалай дээшэлжэ байһаниинь ажахын ...иалис гуримай үүсхэн зохёохы угаа ехэ арга боломжые, булюу ...иень харуулна. Олон жэлэй бодото хэрэгээр батадхагдаһан ...түсэблэлгэ тухай Ленинэй һургаал, мүн экономическа байгуу- ...ет дүй дуршэл бүхэдэлхэйн удха шанартай арадуудай дүй ... болобо.

...арад наймадахи табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхөөд, ажа- ...литическэ тон ехэ үүсхэл гарган, Советскэ Союзай Коммунис ...XXIV съездые угтажа байнхай. Оронойнгоо хүгжэлтын мүнөө ...амжаанһаа уламжалан, энэ табан жэл соо хэгдэхэ ажалай ...рамма тус съезд зохёохо юм. Коммунизм байгуулха замаар ...тэвын дабшалтада, тэрэнэй материально-техническэ үндэһэ ...уулагада, ороноймнай экономическа ба оборонно хүсэ шадал бэ- ...э шухала шата тэрэнь боложо үгэхэ. Социалис үйлэдбэриие ...үгжөөһэнэй, ашаг үрыень дээшэлүүлһэнэй, эрдэм, техникын ...ажалай бүтээсын ургалта туйлаһанай үндэһөөр арад зоной ажа- ...аад һайжаруулга, соёлойнь хэмжээе дээшэлүүлгэ юһэдэхи ...эй гол зорилгонь гээд Директивэнүүдэй проект дотор хэлэгдэ- ...ональна Эхэ ороноймнай ажалшад Директивэнүүдэй проектые ...хэдэжэ, партиин зохёоһон караа түсэбые нэгэн һаналтайгаар ...тэрэнииень бэелүүлхэ гэжэ эрид шиидэнги байһанаа элирхэй- ...лна.

...эй XXIV съездын Директивэнүүдэй ёһоор табан жэлэй түсэбые ...табихэ, арадай ажахын бүхы һалбаринуудта түсэбтэ даалгаба- ...хүргэхэ гэһэн ехэшье, харюусалгатайшье ажал түсэблэлгын ...а мүнөө хэхэ болоод байна.

... ба техникын эгээн лэ эрхим туйлалтануудые ашаглаха гэжэ ма- ...й дотор хараалагдахань, үйлэдбэриин фонднуудай, капи- ...жэлгонуудай ашаяа харюулхадань түсэбүүдэймнай ехээр ту- ...іэнь, ниитын үйлэдбэриин хубаарилта һайжаруулха, тэрэнэй ...бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ ябадал түсэбүүдэймнай хангаха ...тон шухала.

...хараата ба юрын түсэбүүдые научна талаарнь бурил үндэһэ- ...үбөөр табиха, территориальна болон һалбариин түсэблэлгэ таа- ...ёохо хэрэгтэй. Экономическа талаар Харилсан туһалалсалгын ...р арадаймнай ажахын түсэбүүдые зүбшэн тааруулга, социалис ...й экономическа харилсаа холбоо үргэдхэлгэ СССР-эй ...й ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь болоно.

...үүд, бүри ехэ эрилтэнүүдэй арадай ажахын хүтэлбэриин урда ...гдажа байгаа мүнөөнэй эрхэ байдалда түсэблэлгын зургаа- ...үтэлбэрилэгшэд социалис түсэблэлгые саг үргэлжэ һайжаруулха, ...ю-ленинскэ экономическа һургаалые улам гүнзэгыгөөр шудал- ...айгаа арга методүүдые һайжаруулха ёһотой.

...общественые дам саашадань хүгжөөлгэдэ эрдэм мэргэжэлээ, дүй ..., хүсэ шадалаа бүхыдэнь Госпланай болон түсэблэлгын зургаа- ...бүхы хүдэлмэрилэгшэд үгэжэ, коммунис байгуулалтын зорилго- ...шиидхэлгэдэ өөһэдынгөө хубитые нэрэтэй түрэтэйгөөр оруулха бэ- ...итгаар найдажа байһанаа Советскэ Союзай Коммунис партиин ...на Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Ми- ...үдэй Совет элирхэйлэн мэдүүлнэ.

...р совет арадта алдар соло!

...ой туг доро коммунизмын шэнэ илалтанууд тээшэ совет арадые ...айгаар хүтэлэгшэ Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха бол-

КПСС-эй Центральна Комитет	СССР-эй Верховно Соведэй Президиум.	СССР-эй Министрнүүдэй Совет

ПАРТИИН ТҮСЭБ—АРАДАЙ ТҮСЭБ

Шэнэ табан жэлэй Директивэнүүдэй проекты: республикымнай промышленна предприятинуудай ажалшад ехэтэ һайшаана. Хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ байнхай. Тэдэнэр ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, предприятияа ашаг олзотой болгохын, тиигэжэ продукциингаа өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын түлөө тэмсэнэ. Улаан-Үдын оньһожоруулагдаһан шэлэй заводой коллектив шэнэ табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада һайнаар ажаллажа байна. Эндэхид оронойнгоо түрүү промышленна предприятинуудай жэшээгээр заводоо ашаг олзо ехэтэй болгохо зорилготой. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой шэл зүһэдэг цехэй хүдэлмэришэд Сергей Иванович Молокитин, Валентина Николаевна Родионова, Христинья Федоровна Смирнова, Георгий Андреевич Убонов гэгшэд магтаалтайгаар ажаллана.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ОЛООР ХАБААДУУЛАГДАБА

1971—1975 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб тухай КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проекттэй Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынуудай хүдэлмэришэд ехэ һонирхон танилсажа байна. Энэ шухала документые арад зондо тайлбарилан ойлгуулжа үгэхэ хэрэгтэ аймагай «Знание» бүлгэмэй 316 лектор, 407 агитатор болон 200 гаран политинформатор хабаадуулагдаба. Эндэ мүн аймсоведэй гүйсэдкомой соёл культурын таһагай автоклуб ябалсана. Вл. Петровой хүтэлбэрилдэг энэ автоклуб 7 хоног соо «Знамя Ленина» колхозой малшад болон механизаторнуудые Директивэнүүдэй проекттэй танилсуулан, кино, концерт харуулаад, мүнөө «Авангард» совхоз оробо.

Гадна КПСС-эй райкомдо 40 гаран хүнһөө бүридэһэн пропагандистска бүлэг эмхидхэгдээ. Энэ бүлэгтэ КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой, аймагай түб тосхоной эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад оролсоно. Тэдэнэр мүнөө 4—5-даараа хубааран таһаржа, аймагайнгаа колхоз, совхозуудта гараба.

Манай корр.

АМЖАЛТАДА УРЯАЛНА

Арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ юһэдэхи табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проекттэй ажахынгаа бүхы хүдэлмэришэдые дары танилсуулха хэмжээ ябуулгануудые Баргажанай совхозой партком, рабочком хараалба. Совхозой партком ба рабочком нэн түрүүн агитаторнууд болон политинформаторнуудаа суглуулжа, энэ шухала документые хүдэлмэришэдтэ яажа тайлбарилан ойлгуулха онол аргануудаа зүбшэн хэлсэбэ.

— Энэ хэрэгтэ манай совхоздо хамта 40 гаран агитаторнууд хабаадалсаха. Тэдэнэр МТМ, гараж, фермэ гэхэ мэтэ совхозой гол шухала үйлэдбэриин участогуудта хүн зониие суглуулжа, КПСС-эй ЦК-гай проекттэй танилсуулха юм,—гэжэ совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ Дмитрий Иванович Ветошкин манда мэдүүлнэ.

Тус совхозой ажалшад түрэл партиингаа ээлжээтэ XXIV съездын хүндэлэлдэ зорюулан абаһан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байнхай. Тэдэнэр съездын нээгдэхэ үдэр болотор машина, техникэ заһабарилгаяа гүйсэд түгэсхэхэ, гүрэндэ һү, мяха тушааха энэ жэлэйнгээ нэгэдэхи кварталай түсэбые сүм дүүргэхээр хараална. Иигэжэ түрэл Коммунис партиимнай уряа ажалшан зониие зоригжуулна.

Манай корр.

МАНАЙ ЗОРИЛГО ИИМЭ

Юһэдэхи табан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектые манай интернат һургуулиин багшанар эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсээд,класс бүхэндэ тусхай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэбэ. Һургуулиин комсомолшуудай суглаан болоо. Бүхы 313 һурагшаднай Директивэнүүдэй проекттэй танилсаа. Гадна Хурамхаанай совхозой малшадта багшанарнай ошожо, Директивэнүүдэй проектнүүд тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө.

«Арадай гэгээрэл ба социалис соёл культурын саашанхи бүхы хүгжэлтые хангаха. Һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шэнэдхэн һайжаруулха. Багшанарые бэлдэхэ хүдэлмэриин шанар, мэргэжэлэйнь хэмжээе дээшэлүүлхэ. Залуушуулай дура хүсэл, арадай ажахыда мэргэжэл һайнтай кадрнуудай хэр зэргэ хэрэгтэйе хараада абалсан, һурагшадай ямар мэргэжэл шэлэхэ хэрэгтэ туһалха талаар хүдэлмэри шангадхаха» гэжэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект соо уншанабди. Эдэ үгэнүүд бидэндэ, совет багшанарта сэхэ хабаатай. Һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулга манһаа, бидэнэй бэлэдхэлһээ дулдыдаха бэшэ аал! Түрэл партиингаа бидэнэй урда табиһан зорилгые бэелүүлхын тула мэргэжэл шадабаряа саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха уялгатайбди. Бидэнэй тон түрүүшын зорилго хадаа шабинарайнгаа һуралсалай шанарые дээшэлүүлжэ, хоёрдохи жэлдээ нэгэ класстань үхибүүдые үлөөхэгүйн түлөө тэмсэхэ болонобди.

Мүн баһа арадай ажахын эрилтые хараадаа абалсан, һургуули дүүргэхэеэ байһан эдиршүүлые ямар нэгэ мэргэжэлтэй болгожо гаргаха зорилго урдаа табиха ёһотойбди. Жэшээнь, манай һургуулида хүдөө ажахыда хэрэгтэй мэргэжэлтэд бэлдэгдэхэ юм. Мүнөө үе сагта илангаяа механизаторнууд олоор хэрэгтэй болоно ха юм. Тиимэһээ саашадаа механизаторнуудые бэлдэдэг болохо зорилготойбди. Тэрэнэй тула оньһон машина шудалдаг кабинедтэй болохобди. Тэрэ хэрэгтэмнай хүршэ ажахымнай туһаламжа үзүүлхэ бээз гэжэ һанагдана.

Юһэдэхи табан жэл соо барилганууд бодохо. Жэшээлхэдэ, эхин классуудай һураха байшан, хамтын нэгэ байра баригдаха юм. Тиихэдэ һургуулиингаа стадиониие шэнэлэн түхеэрхэ хэрэгтэй.

Манай һургуули ажалай ба амаралтын лагерьтай юм. Үхибүүд зунайнгаа амаралтын үедэ тэндэ амардаг, хара ажалда дадалтай болодог. Тиимэһээ нэн түрүүн тэрэ лагерайнгаа байра байдалые заһабарилха, шэнэлхэ зомди.

Б. НЕХУРОВ,
Хурамхаанай интернат һургуулиин директор.

БАЯРААР ХАЛИМА ҮДЭШЭ

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ, газар тарялангай ба мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха табан жэлэй түсэб дүүргэлгэдэ амжалта туйлаһанайнь түлөө Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха гэһэн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ тухай мэдээсэл ажахын отделени, бригада, холын фермэ, отарануудта сахилгаан түргэнөөр тараба.

Уданшьегүй февралиин 13-най үдэр колхозой түб Түнхэн тосхоной соёлой байшан тээшэ ябаган, моритой, машинатайшье хүнүүд ерэжэл ерэжэл байба. Соёлой байшан дээрэ хадхагдаһан улаан туг улад зониие урялһандал һалхи һэбшээндэ далбан байгаа бэлэй.

Соёлой байшангай уужам һаруул фойе болон зал сооно хүн зон дүүрэшоод, һандали һуудалнуудшье хүртэхөөр бэшэ олоороо сугларшаба. Ехэл хүлгөөтэй, шууятай. Хүн бүхэн седьхэл дүүрэн, омог хүхюунүүд, нюур шарайнуудынь омог, баярай тэмдэгээр толорно. Тойроод бүхы юумэн булта һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Ажалай амжалта туйлалтануудые харуулһан гоё һайхан стенд, диаграмма, плакадууд хадагданхай. Тэрээн дээгүүр ажалай түрүүшүүлэй дүрэ зурагууд, нэрэ соло, ажалайнь дүнгүүд тобойсо харуулагдана.

КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь Александр Добшонович Таханов колхозой гэшүүдэй митинг дээрэ үгэ хэлэжэ, тус ажахые түсэбтэ табан жэлэй туршада үндэр амжалта туйлаһанай түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха гэһэн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай гараһантай дашарамдуулан, халуунаар амаршалаад, удаань Буряадай республикын хүдөө ажахын министр Владимир Бизьяевич Сагановта үгэ үгэбэ.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада туйлаһан ажалай үндэр амжалтын түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор Танай «Сибиряк» колхозые шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ гараа гэһэн баярта мэдээсэл бидэндэ ороноймнай ниислэл хото Москваһаа телетайпаар дамжуулаа. Иимэ ехэ үндэр хайрада хүртэһэнтэйтнай дашарамдуулан, КПСС-эй Буряадай обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө та бүгэдэниие халуунаар амаршалхыем зүбшөөгыт, — гээд тэрэ хэлэбэ. — Эхилээд байһан шэнэ юһэдэхи түсэбтэ табан жэл соо бүри үндэр амжалта туйлахыетнай хүсэнэб.

КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектын ёһоор ерэхэ табан жэлэй туршада хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые 1,5 дахин ехэ болгохо, хото хүдөө хоёрой хоорондын илгаае үгы болгохын талаар бүри ехэ амжалта туйлаха гэһэн зорилго табигдана. Энээниие бэелүүлхын тула нэн түрүүн газараа һайнаар үтэгжүүлхэ, зүбөөр элдүүрилхэ, эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгэ бэлдэдэг болохо, мүн адууһа малай үүлтэр һайжаруулха талаар хүдэлмэри үндэр хэмжээндэ хүргэхэ гэжэ тэрээн соо заагдана. Энэ талаар «Сибиряк» колхоз һүүлэй жэлнүүдтэ зарим тэды амжалта туйлаа, тэрэ тоодо үхэр мал шахан таргалуулха хүдэлмэри һайжаруулжа, энээндэ промышленна арга хэрэглэхэ талаар нилээд дүршэлтэй болоо гэжэ министр хэлэбэ.

Энэ баярай митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, колхозой түрүүлэгшэ Логей Андриянович Максимов бүхы колхозниүүдайнгаа үмэнэһөө хэһэн ажалайнь туйлалтые үндэрөөр сэгнэжэ, гүрэн түрын ехэ үршөөл хайрада хүртөөһэнэйнь түлөө Коммунис парти болон совет правительстводаа үнэн зүрхэнэй гүнзэгы баяр баясхалан хүргөөд, юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй туршада бүхы тарялангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 14 центнер тарян, 250 центнер кукурузын ногоон намаа, сабшалангай гектар бүриһөө 15—20 центнер үбһэ хуряахабди гэжэ мэдүүлээ. Энэ суглаанда үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэжэ, үнеэн бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр 2000 килограммһаа доошо бэшэ һү һаахабди, хонин бүриһөө 3,5 килограммһаа дээшэ нооһо хайшалжа, эбэртэ бодо малаа һайнаар шахан таргалуулха, толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые сүүдхын 900—1000 граммаар нэмээхэбди. Тиихэдэ мал бүхэнэй амидын шэгнүүрые 360 килограммһаа доошо бэшэ болгожо, гүрэндэ худалдахабди гэжэ колхозой гэшүүд дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа.

1971 оной эхинһээ хойшо тус ажахын фермэ, бригадануудта муу бэшэ үрэ дүн туйлагдана. Колхоз гүрэндэ мяха худалдаха бүхы жэлэйнгээ түсэбэй хахадые февралиин 1-дэ дүүргээ. Тэрэ тоодо 608 үхэрнүүдые тус бүридэнь 360 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта тушаажа, гүрэнһөө гансахан нэмэлтэ түлөөһэндэ 72000 түхэриг мүнгэ ниитынгээ жасада оруулаа. Тиихэдэ шахамал бүхэниинь дунда зэргээр 685 түхэриг сэнтэй болоһон байха юм.

Энэ митинг дээрэ колхозой парткомой секретарь Л. О. Трофимов, ахалагша һаалишан Т. Д. Андриевская, сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ И. С. Солдатов, колхозой үнинэй гэшүүн З. В. Пятницкий, һургуулиин эдир һурагша Таиса Хасанова болон бусад баярай үгэнүүдые хэлэжэ, түрэл парти болон совет правительстводаа үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөө.

Ш. БАЙМИНОВ,
манай корр.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Республикын түсэблэлгын органуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряадай АССР-эй габьяата экономист гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

...ликын арадай ажахые ...дэ габьяатай байһанайнь ... СССР-эй Госпланай болон ...ын органуудай 50 жэлэй ...энтэй дашарамдуулан. ...АССР-эй габьяата эко- ... хүндэтэ нэрэ зэргэ олго- ...

... Исай Егоровичто — Бу- ... АССР-эй Гүрэнэй түсэб- ... комиссиин промышленнос- ...торэй начальник.

... Гомбо Шараповичта — ...эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай экономико шэнжэлгын таһагай промышленность болон барилгын экономикын секторые даагша.

Сперанский Николай Николаевичта — Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай главна экономист, экономикын асуудалаар директорэй орлогшо.

Туйск Александр Гансовичта — СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай экономико шэнжэлгын таһагай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

Фирсов Александр Ивановичта — Кабансын аймагай Кабанскын совхозой главна экономист.

Хамаганов Михаил Дружиновичта — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой түсэблэлгын-экономическа таһагай начальник.

Цыбиков Борис Гадляновичта — Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. СЕМЕНОВ.**
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **К. МАСЛОВ.**

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан. 1971 оной февралиин 23.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Республикын түсэблэлгын органуудай хүдэлмэрилэгшэдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

...ликын арадай ажахые ...эдэ аша үрэтэйгөөр хүдэл- ...йнь түлөө, СССР-эй ... болон түсэблэлгын ор- ... 50 жэлэй ойн гүйсэһэн- ...шарамдуулан, Буряадай ...эй Верховно Соведэй Пре- ...эй Хүндэлэлэй грамотаар ...

...доржиев Пунцыгые — Хэ- ... аймагай ажалшадай депу- ...й Соведэй гүйсэдхэхэ ко- ... хүдөө ажахын управле- ... түсэблэлгын-экономическа ...й начальник.

...унков Агбан Цыденовичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай ...» совхозой главна эконо- ...

...шнов Андрей Васильевичые ...«...аллес» комбинадай тү- ...ын-экономическа таһагай ...ьнигай орлогшо.

...дкова Галина Ивановнае — ...й АССР-эй Гүрэнэй тү- ...ын комиссиин хүдөө ажа- ... секторэй ахалагша агроном.

...р Михаил Ивановичые — ... АССР-эй Гүрэнэй тү- ...ын комиссиин материальна ...н секторэй начальник.

...нова Людмила Васильевнае — Улаан-Үдын «Электромашина» заводой түсэблэлгын-экономическа таһагай начальнигай орлогшо.

Добровенский Павел Борисовичые — Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай главна экономист, директорэй орлогшо.

Доржиев Самбу Доржиевичые — Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой главна экономист.

Жигжитова Татьяна Цыреновнае — Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой главна экономист.

Инкижинова Екатерина Капитоновнае — Буряадай АССР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин территориальна ба перспективна таһагай ахалагша экономист.

Ластовенко Елизавета Георгиевнае — республикын «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй ахалагша инженер-экономист.

Листенко Иван Степановичые — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой түсэблэлгын-экономическа таһагай ахалагша инженер.

Лысов Валентин Федоровичые — Буряадай АССР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ.

Малинина Сусанна Алексеевнае — Буряадай барилгын управлениин экономическа шэнжэлгэ хэдэг лабораториин ахалагша инженер.

Матвеев Борис Матвеевичые — Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой түсэблэлгын-экономическа таһагай ахалагша инженер-экономист.

Морозова Екатерина Александровнае — Кабанскын аймагай Байгалай совхозой главна экономист.

Олзоев Ной Андреевичые — Улаан-Үдын пивын заводой ахалагша экономист.

Очиров Намхай Цыденжаповичые — Зэдын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ.

Перевалов Иван Васильевичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхозой главна экономист.

Пономарев Степан Гавриловичые — Буряадай «Птицепром» трестын Сотниковско шубуунай фабрикын главна экономист.

Попов Николай Кондратьевичые — Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин түсэблэлгын-экономическа таһагай начальник.

Прозорова Вера Викентьевнае — Буряадай геологическа управлениин түсэблэлгын-финансова таһагай начальнигай орлогшо.

Рандин Алексей Григорьевичые — КПСС-эй Буряадай обкомой хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо.

Спицин Николай Николаевичые — Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой түсэблэлгын таһагай ахалагша инженер-экономист.

Цыренова Ханда Цыденовнае — Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикын главна экономист.

Шурыгина Мария Акимовнае — Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын түсэблэлгын таһагай начальник.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. СЕМЕНОВ.**
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **К. МАСЛОВ.**

Улаан-Үдэ, хото, Соведүүдэй байшан. 1971 оной февралиин 23.

ОБЛАСТНОЙ XXVII ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Областной XXVII партийна конференци февралиин 26-да, 10 часта оперо ба балетэй театрай байшан соо хүдэлмэреэ эхилхэ.

КПСС-эй обкомой байшангай № 12 комнатодо февралиин 24-нэй үглөөнэй 9 часһаа делегадууд бүридхэлдэ абтаха.

№ № 29—66, 67—00, 23—98 телефонуудаар мэдэжэ болохо.

ГОСПЛАНАЙ 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Госпланай, ороной түсэблэлгын зургаануудай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан Москвада, Кремлиин съезднүүдэй ордон соо февралиин 22-то болобо.

Нүхэд Л. И. Брежнев, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, В. В. Гришин, М. С. Соломенцевэй президиумдэ ерэжэ һуухадань, тэндэ сугларһан зон нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Госпланай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанда, Советскэ Союзай түсэблэлгын зургаануудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалгые КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов уншажа үгэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ Н. К. Байбаков элидхэл хэһээ байна.

(ТАСС).

ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАҺАН ФЕРМЭ—ҺҮНЭЙ ФАБРИК

ТҮРҮҮ ДҮРШЭЛЭЙ ХУУДАҺАН ■ Адрес: Ивалгын ОПХ

Буряад орон дотороо эгээл түрүүлэн бүхы ажалаа оньһожоруулжа, һаалишадаа хоёр халаанда хүдэлгэдэг, һайжаруулагдаһан бэлшээри хэрэглэдэг болоһон Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын Калёновско фермын коллентивэй дүй дүршэл тухай энэ хуудаһанда бэшэгдэбэ.

„Хүдөө ажахые, илангаяа мал ажалые, тэжээл бэлэдхэхэ ажалые бүхыдэнь оньһожоруулха, шэнэ түхэлэй машина зэмсэгүүдые, малай байрануудта промышленна аргаар продукца үйлэдбэрилгэдэ хэрэгтэй машинануудые, түхеэрэлгэ ба технологическа хэрэгсэлнүүдые ухаалан зохёохо...“

(КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектһээ).

ХОЁР ХАЛААНДА ОРОХЫН ТУЛА...

Адууһа малайнгаа ашаг шэмэ бүри дээшэлүүлжэ, гүрэндөө һайн шанартай мяха, һү, нооһо элбэгээр тушаажа, арад зонойнгоо эрилтые һайса хангаха асуудал КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1970 он) Пленум оронойнгоо хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табиһан байна. Тиин мал ажалаа саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхын, ашаг олзо ехэтэй болгохын тула нэн түрүүн фермэ дээрэхи ажалые ёһотой научна гуримаар эрхилхэ шухала болоно. Эндэ В. И. Ленинэй 1918 ондо хэлэһэн һургаалые дурдамаар.

«...Томо томо предприятинууд болон хүдөөгэй булгэмүүдтэ ажалайнь гурим нарижуулха гэшэ Совет засагай эгээл түрүүшын гол шухала зорилго болоно. Тиимэ нарин, тодорхой гуримтай болоһон ажал хүдэлмэришэн зониие хэды шэнээн ажаллахаар, хэды шэнээн амархаар һургахал»,—гэжэ В. И. Ленин зааһан юм. Энэ заабаринь мүнөөшье хүрэтэр удхаяа алдаагүй.

Мүнөө республикынгаа колхоз. совхозуудай һаалиин фермэнүүдые абажа үзэбэл, байдалынь урдынхиһаа тад ондоо болонхой. Фермэнүүдтэ оньһон шэнэ түхеэрэлгэнүүд, электрын элшэ хүсэн үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болонхой. Тиигэбэшье тэндэхи ажал хуушанайл гуримаар эмхидхэгдэнэ, малай ашаг шэмэшье биратай дээшэлнэгүй. продукциин өөрынь үнэ сэн ехэ байһаар.

Яахадаа иимэ ушар тохёолдоноб? Нэгэдэхеэр, фермын ажал үргэлжэдөө оньһожоруулагданагүй; хоёрдохёор, һаалишадай ажал шэнжэр, научна гуримаар эмхидхэгдэнэгүй бшуу.

Һаалишадай хүдэлмэриин үдэр мүнөө хүдөө нютагта бултанһаа эртэ эхилнэ. Тиигээд хүдэлмэринь 7-8 часай турша соо дүүргэгдэхээр байбашье, хоорондонь хэндэшье хэрэггүй забһарлалга гарадаг тула, һаалишад бүхэли үдэрөө ажал дээрээ үнгэрэхэ баатай болоно. Иигэжэ үглөөнэй 4—6 часһаа үдэшын 8—9 час болотор ажаллахадаа, һаалишадай зохидоор амарха, һураха гү, али өөрынгөө гэр бүлэдэ һаналаа табиха сагынь үлэнэгүй бшуу. Имагтал энэл шалтагаанаар, хэды салин хүлһэ ехэтэйшье һаань, хүнүүд һаалишанаар ажаллаха дурагүй байха юм.

Тиимэл хадань, мүнөө эрдэм, техникын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ, һаалиин фермэ дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриин оньһожоруулагдажа байхада, мал ажал эрхилхэ хуушан гуримые шэнэдхэн нарижуулжа, һаалишадай ажалые хоёр халаанда оруулха саг ерэжэ байна. Юуб гэхэдэ, хоёр халаанда ажаллахадаа, һаалишадай сүлөө сагынь ехэ боложо, гэр бүлэдөө һаналаа табиха, һураха, соёл гэгээрэлээ дээшэлүүлхэ аргатай болоно.

Манай республикада эгээл түрүүлэн Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын Калёновско фермын һаалишад хоёр халаанда ажаллажа эхилээ. Эндэ тус ажахын мэргэжэлтэд болон Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин бүлэг эрдэмтэдһээ бүридэһэн совет ажахыгаа научна ёһоор эрхилхэ талаар ехэ оролдолго гаргаа. Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын директор А. И. Плотниковой хүтэлбэрилдэг энэ совет хоёр асуудалда хамаардаг. Мал ажал эрхилхэ асуудалые тус станциин хүдэлмэрилэгшэ, экономикын эрдэмэй кандидат нүхэр О. П. Сиренов хүтэлбэрилнэ.

Ажахынгаа һаалиин фермые бүхы талаһаань тодорхойгоор шэнжэлжэ үзэһэнэй һүүлээр. һаалишадайнгаа ажалые хоёр халаанда оруулхадал, ажал зүбөөр эрхилэгдэхэ, ашаг олзонь дээшэлхэ байна гэжэ эрдэмтэд шиидхэһэн байна.

Теэд хүрэ хүрэжөөр һаалиин фермын ажалые хоёр халаанда хайшан гээд оруулжархилтайб?

Эндэ хоёр халаан болоходо, хүдэлмэриин һаадгүй һайнаар хэгдэхын тула нэн түрүүн фермын ажалые үргэлжэдэнь оньһожоруулха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, хоёр халаанда хүдэлхэдөө, һаалишад нэгэ халаанда хүдэлһэндэ орходоо хоёр дахин олон үнеэдые һааха, харууһалха болоно ха юм. Оньһон техникын туһаламжагүйгөөр нэгэ хүнэй тиимэ олон үнеэдые һааха, харууһалхань бэрхэтэй. Тиимэл хадань, үнеэдтэ тэжээл буйлуулха, хубаарилжа үгэхэ, шэбхэ шабааһыень сэбэрлэхэ, илангаяа үнеэдые һааха хүдэлмэринүүдые оньһожоруулһан түхеэрэлгэнүүд һаадгүй хүдэлхэ ушартай. Эдэ бүхы түхеэрэлгэнүүдэй ямар нэгэн шалтагаанаар зогсошохогүйнь тула тэрэниие хаража, хэрэгтэй сагтань заһажа байха дүршэлтэй бэрхэ механигые табиха хэрэгтэй. Мүн элэ бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдые зүбөөр хэрэглэхээр һаалишадые һургаха шухала.

Үнеэдээ машинаар һаадаг болоходоошье, һаалишад даажа абаһан үнеэн бүхэнөө һайса мэдэхэ, ямар үхэртэ хэды шэнээн тэжээл хэрэгтэйб гэжэ ойлгохо уялгатай.

Хоёр халаантай болоһон фермэдэ бүхы хүдэлмэришэдэй ажал часаар тодорхойлогдожо хубаагданхай байдаг. Мүн хүдэлмэришэдэй салин хүлһэниинь урдынхиһаа бага байха ёһогүй.

Фермые хоёр халаанда оруулхын урда тээ тэрээндэ һайса бэлдэхэ болоно. Нэн түрүүн ямар фермэдэ энэ арга хэрэглэжэ болохо байһые шиидхэхэ.

Фермын газаахи түхэл. Б. ПОПОВОЙ фото.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыгаархин энэ шэнэ хэрэгые Калёновско фермэдэ эхилһэн байна. Яахадааб гэхэдэ, эндэ 1969 оной намар 200 үнеэдэй байха уужам, һаруул шэнэ байра баригдажа, ашаглалгада үгтөө һэн. Тус фермэдэ бүхы хүдэлмэринь оньһожоруулагданхай. Жэшээнь, тэжээл буйлуулха цех, үнеэн бүхэндэ амяарынь уһа, шэнгэн бурдууг хубаажа үгэдэг түхеэрэлгэнүүд, үнеэ һааха «Даугава-200» түхэлэй агрегат тодхогдоһон юм. Мүн эндэ дүршэлтэй бэрхэ һаалишад олон байгаа. Арба гаран жэлдэ мал ажал дээрэ хүдэлһэн Дина Ефимова, Екатерина Мергинева, Галина Мергинева болон бусад һаалишад хоёр халаанда орохо хэрэгые ехэ һайшааһан юм.

Хоёр халаанда ороһон фермэдэ һаалишад хоёр хоёроороо хамтаржа ажалладаг, нэгэ бүлэг үнеэдые даажа абана гэшэ. Эндэ бүхы хэхэ хүдэлмэринь, ажалайнь дүнгүүдшье хоюуландань тэн хубаагдана. Тиимэһээ сүг хүдэлдэг һаалишад һайн гааража, үгэеэ ойлгосожо ажаллаха болоно. Юуб гэхэдэ, үглөөгүүр үнеэдээ һайнаар эдеэлүүлһэнэйнь зэргээр үдэшэдэн һүн ехэ абтаха байна ха юм. Теэд үдэшэлан тэдэ үнеэдээ өөрөө бэшэ, харин нүгөөдэ нүхэрынь һаана бшуу. Иигэжэ нэгэ ажал дээрэ бэе бэедээ туһалалсажа ажаллахадаа, хүнүүдэй һанаа садьхал хубилжа, хамтын хэрэгэй түлөө эрмэлзэдэг болохо жэшээтэй.

Энэ талаар Калёновско фермэдэ уридшалан һайса бэлдэһэн байна. Һаалишад, малшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа. фермын ажалые хоёр халаанда оруулхада, ажахыда ямар ашаг олзотойб. малшадта юугээрээ һайн бэ гэжэ элиншэлэгдэһэн. Эндэ ажахын мэргэжэлтэд болон туршалгын станциин эрдэмтэд хоёр халаанда амжалтатайгаар ажаллажа, орон соогоо суурхаһан һаалиин түрүү фермэнүүдэй дүй дүршэл тухай малшадтаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэдэг байгаа. Гална оньһон аргаар үнеэдые һааха талаар һаалишадтай түсхай һуралсал үнгэргэгдэһэн байха. Энэл һуралсалай ашаар тус фермэдэ мал ажалай ёһотой мастернууд урган гараа. Тэдэнэй дундаһаа Екатерина Падонкина, Анна Ефимова, Прасковья Падонкина, Екатерина Мергинева гэгшэдые нэрлэхээр.

Бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэриин дүүрэхэ тэмшэ хэн хэнтэй хамта хүдэлхэ байһанаа һайн дураараа шиидхэжэ, харууһалдаг үнеэдээ ниилүүлһэн байха юм. Калёновско фермэдэ хоёр-хоёр һаалишадта 50—50 үнеэд даалгагдаһан байна. Эндэ һайн үүлтэрэй, ехэ һү үгэдэг үнеэдые наринаар шэлэн абаа һэн.

Фермэ дээрэ һаалишад лэ хоёр халаанда ажалладаг, бэшэ малшадынь хуушан гуримаараа хүдэлнэ.

ШЭНЭ ГУРИМААР АЖАЛЛАЖА БАЙХАДАА...

Шэнэ гуримда орохоор бэлдэжэ захадань гарахадаа. фермын хүдэлмэрилэгшэд сугларжа, үдэрэйнгөө гурим тодорхойлоод, өөр өөрынгөө хэхэ ажалые хубаажа абаа һэн. Энээнэй ёһоор һаалишад үнеэдээ һааха, эдеэлүүлхэ, харууһалха, һүнэйнгөө амһартануудые һайса угааха, үнеэдээ уһалха, тэдэндээ бурдууг хубаажа үгэдэг оньһон түхеэрэлгэеэ сэбэрлээд байха уялгатай. Харууһалжа байһан үнеэдһээ һаалишад түл абадаггүй. Эндэ үнеэдые түрүүлхэ ондоо таһаг түхеэрэгдэнхэй юм. Эдэнһээ гадна, фермэ дээрэ ажалладаг үдэрэй малшан үбһэ тэжээл хорёо сооһоо малай байрада оруулжа үгэнэ. Харин һүниин малшан үхэрнүүдые һүниндөө харууһалан, шэбхэ шабааһыень этээд байдаг. Уһа, бурдууг гэхэ мэтэ шэнгэн тэжээл үнеэдтэ хубаарилан үгэхэ, шэбхэ шабааһыень таряалан, сабшалан дээрэ гаргажа хаяха хүдэлмэриие фермын тракторист дүүргэдэг. Фермэ дээрэ тодхогдоһон түхеэрэлгэнүүдые таһалгаряагүй хүдэлгэхэ уялга механигта даалгагданхай.

Ажалаа хоёр халаанда ябуулжа эхилхэдээ, фермэ дээрэ анхан ажаллажа байһан һаалишадһаа гадна, тэдэниие халажа, неделидэ нэгэ үдэр амаруулха һаалишад хэрэгтэй болоно. Калёновско фермэ дээрэ 8 һаалишадайнь хажууда 2 (ээлжээнэй) һаалишан ажалладаг. Тиихэдээ һаалишан бүхэн неделидээ зургаан үдэр 7—7 часаар хүдэлнэ. Эдэнэй ажалдаа гараха ээлжээнэй алдагдахагүйн тула фермэ дээрэ тодорхой график табигданхай.

Хоёр халаантай фермын ажалые ёһотой научна ёһоор эрхилхын түлөө нэн түрүүн энэ фермын үдэрэй гуримые зүбөөр тодорхойлжо, наринаар баримталха хэрэгтэй. Хэрбээ үдэрэй гурим буруугаар эмхидхэгдээ һаа, һаалишад түргэн эсэхэ, һүниинь хүсэд һаагдахагүй, үнеэдшье һүеэ таташаха байна. Тиимэһээ һаалиин фермын үдэрэй гурим үнеэдэйнь тоо толгойһоо, һаалишадай мэргэжэл шадабариһаа, мүн ажалайнь хэр зэргэ оньһожоруулагдаһанһаа дуудыдаха ушартай. Энэ гурим тааруулхадаа, бэе бэеэ һэлгэжэ ажалладаг хоёр һаалишадай ажалые хүйда хүнгэнөөрнь, бүтээгдэдэг сагаарнь дүтэрхыгөөр табибал таарамжатай.

Ажахын мэргэжэлтэд болон туршалгын станциин эрдэмтэд Каленовско фермын һаалишадай ажалые сагаарнь нягтаар шалгажа үзөөд, үдэр бүриин гуримые зохёожо, һаалишадта дурадхаһан байна. Мүнөө һаалишад энэ гуримыень яһала таарамжатай гэдэг.

	Ажалай эхин	Ажалай һүүл	Хүдэлхэ саг
I халаан			
Фермэдээ ерэжэ, ажалдаа бэлдэхэ	5—00	5—30	0—30
Үнеэдээ (үглөөгүүр) һааха	5—30	8—00	2—30
Үнеэ һаадаг аппарадаа угааха	8—00	8—20	0—20
Үбһэ тараажа үгэхэ	8—20	8—50	0—30
Забһарлалга	8—50	9—50	1—00
Үнеэдэй хобоо хоёто сэбэрлэхэ	9—50	10—50	1—00
Үнеэдэй байдаг газарые сэбэрлэхэ	10—50	11—20	0—30
Үнеэдээ сэбэрлэхэ	11—20	11—50	0—30
Үнеэдэ һаахаар (үдэр) бэлдэхэ (хоёр халаан сугтаа)	11—50	12—00	0—10
Үнеэдээ һааха (үдэр)	12—00	13—00	1—00
1-дэхи халаанай хүдэлһэниинь (забһарлалгатаяа)		7 час	
II халаан			
Фермэдээ ерэжэ, ажалдаа бэлдэхэ	11—50	12—00	0—10
Үнеэдээ һааха (үдэрэй)	12—00	13—00	1—00
Үнеэ һаадаг аппарадаа угааха	13—00	13—10	0—10
Үнеэдээ газаашань гаргаха	13—10	13—30	0—20
Силос тараажа үгэхэ	13—30	15—00	1—30
Забһарлалга	15—00	16—40	1—40
Үнеэдээ байрадань уяха	16—40	17—40	1—00
Үнеэдээ сэбэрлэхэ, дэбдихэрыень һэлгэхэ	17—40	18—00	0—20
Үнеэдээ һааха (үдэшэлэн)	18—00	20—00	2—00
Үнеэ һаадаг аппарадаа угааха	20—00	20—10	0—10
Һүниндөө эдихэ силос тарааха	20—10	20—30	0—20

Үнеэд дулаан байра соо. Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

Энэ гуримай ёһоор, һаалишадай ажал үглөөнэй 5 часта эхилээд, үдэшын 8 часта дүүрэнэ. Тиихэдээ нэгэдэхи халаанда ажаллаһан һаалишад үглөөгүүр үнеэдээ гансаараа һаагаад, 1 час соо амарһанай һүүлээр үдэрэй 1 час болотор ажаллана. Үдын һаалгые (12 часһаа 1 час болотор) хоёр һаалишад сүг хүдэлжэ үнгэргэнэ. Хоёрдохи халаанда ажаллаһан һаалишаниинь мүн лэ 7 час соо ажаллажа, үдэшэниинь үнеэдээ гансаараа һаана. Энэ гуримаар һаалишад недели соо ажаллаад, хойто неделидэнь халаанаа һэлгэнэ.

Һаалишадай һааһан һүн халаан бүхэндэ хэмжэгдэнэ. Тиихэдээ үдэр һаагдажа абтаһаниинь хоёр һаалишанда адляар хубаагдадаг. Һарын дүүрэхэдэ һаалишан бүхэнэй хүдэлһэн халаан тоологдожо, һааһан һүнэйнь хараагаар салин хүлһэниинь үгтэнэ. Эндэ һаагдаһан 1 центнер һүнэй түлөө 1 түхэриг 63 мүнгэн, үбэлэй сагта үнеэн бүхэниие харууһалһанай түлөө һарада 1 түхэриг түлэгдэнэ. Энээнһээ гадна, һаалишадта һара бүхэндэ түсэбтэ даабаряа дүүргэһэнэйнь түлөө нэмэлтэ түлбэри түлэгдэдэг. Энэ харагаар хоёр халаанда ороһонһоо хойшо һаалишадай салин яһала һайжараа. Жэшээнь, һаалишан Екатерина Падонкина август һарада 131 түхэриг, ноябрьда 119 түхэриг абаһан байна.

Хоёр халаанда ажалладаг болоһон оронойнгоо бусад ажахынуудай дүй дүршэлһөө харахада, зундаа бүхы фермэнүүдэй үдэрэй гурим һэлгэгдэнэ. Юундэб гэхэдэ, эндэ үнеэдые зуһаланда гаргахадаа, тэдэниие һааха нүүдэл оньһон түхеэрэлгэ хэрэглэхэ ушартай болоно.

Харин Калёновско фермэдэ зундаашье үдэрэйнь гурим һэлгэгдэдэггүй. Эндэ фермын хажуудахана 84 гектар һайжаруулагдаһан бэлшээри бии. Тэрэнь 12 хэһэг боложо хубаарилагданхай. Иимэ бэлшээри малай фермын хажууда хорёолходо угаа зохид байна. Юуб гэхэдэ, эндэ түсхай зуһалангай байра барижа, үлүү гарза гаргагдахагүй, мал дэмы иишэ тиишээ туугдахагүй. Мүн фермын оньһожоруулга зохидоор хэрэглэгдэнэ.

Энэ һайжаруулагдаһан бэлшээриин үбһэ ногооной ургасые дээшэлүүлхын тула агротехническэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Жэшээнь, үнгэрһэн намар энэ бэлшээридэ 41 тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдажа, гурба дахин уһалагдаһан байна. Үхэрнүүд энэ бэлшээридэ июнь соо оруулагдаад. сентябрь болотор бэлшээгдэнэ. Тиихэдээ нэгэ хашаа соонь үнеэд гурба-дүрбэн үдэрһөө удаан ябуулагдадаггүй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ бэлшээри (багсаахада) 212 центнер шэмэтэ ногоо үгөө гэхэ гү, али 3800 тэжээлэй единицэ малда эдюулэгдэһэн байна. Энэ хадаа юрын бэлшээридэ орходоо 2 дахин ехэ тэжээл үгэнэ гэшэ. Тиимэл хадаа һайжаруулагдаһан бэлшээри мал ажалые хүгжөөхэдэ нэн түрүүн хэрэгтэй болохо байна.

Фермын үнеэд һайжаруулагдаһан бэлшээридэ. Б. ПОПОВОЙ фото.

АЖАЛАА ШЭНЭЭР ЭМХИДХЭҺЭНЭЙ АША ҮРЭ

Калёновско фермэ ажалаа хоёр халаанда оруулһаар жэлһээ үлүүтэй боложо байна. Мүнөө ажалайнь дүнгүүд урданайхиһаа яһала дээгүүр. Жэшээнь, 1969 оной ноябрь һарада тус фермэдэ үнеэн бүриһөө дунда зэрг[...] килограмм һүн һаагдаһан байгаа һаа, ү[...]шэ ноябрьда үнеэн бүриһөө 115 килогр[...] абтаһан байна. Ажабайдалда, ажахыда [...] шэнэ юумэн нэбтэрэн ороходоо, хүрэһөөр [...] дутагдалнуудтай ушардаг гээшэ. Мүн [...] фермэ дээрэ хүрэһөөр хуу һайн болошоо[...] Жэшээнь, үнеэдэйнгээ хүхэ [...] эльбэхэ, нидхэрхэ, угааха, хүхүү[...]лаха хэрэгтэ 1 минутаһаа удаархада, ү[...]еэ таташадаг байна. Тиимэһээ энээндэ [...] ехэ дүршэл шадабари хэрэгтэй ха юм.

Түрүүн оньһон аргаар үнеэдые һаа[...]радынь һайнаар хүдэлжэ үгөөгүй. Нар[...] сорго соогуур һүнэй ябахада таарамжат[...]сатай (ртутиин столбоор 390 миллимет[...]) гаагүй бшуу. Эндэ машина, түхеэрэл[...] заһадаг механиг бүхы шадабаряа гар[...] дутагдал усадхаа һэн. Тэрэ урдань то[...] байһан 40 вакуум бүлүүрэй орондо 6 [...] бүлүүр табиһан юм.

Мүнөө эндэхи ажал гуримшуулагдаа. [...]шад нилээд дүй дүршэлтэй болоо. [...] мэргэжэлтэд, малшад болон туршалгын ст[...] эрдэмтэдшье фермын ажалые хоёр хала[...]хидхэжэ, тэрэниие саашань бүри нари[...] гуримшуулхада, мал ажалай ашаг олзо [...] дээшэлхэ гэжэ этигэдэг. Юуб гэхэдэ, [...] ажалые хоёр халаанда оруулхада, һаа[...] хүдэлмэриин саг хороно. сүлөө сагы[...] болоно ха юм. Эндэ һаалишад һайнаар [...] һураха, гэртэхи ажалаа хэхэ, үхибүүдэ[...] мүүжүүлхэ болон өөрынгөөшье мэргэжэл[...] шэлүүлхэ аргатай болоно бшуу. Жэшээ[...]дэхи һаалишан, 5 үхибүүдэй эхэ Антони[...]раханцева иигэжэ хөөрэбэ:

— Хоёр халаанда ороһоор зохид бо[...] Гэр бүлээ, илангаяа үхибүүдээ хараха са[...] болонхой.

Теэд гансашье энэ бэшэл. Түрүү һаа[...] Екатерина Падонкина үнгэрэгшэ декабрь һа[...] «Учитель» гэжэ амаралтын байшанда [...] байна. Мүнөө һаалишад бултадаа телевизо[...]раха гү, али кинодо ошохо аргатай, [...] культурнаар амардаг болонхой.

Иигэжэ һаалишадай ажалай хүнгэржэ, [...] байдалайнь һайн болоходо, залуушуул [...] ерэжэ эхилээ. Жэшээнь, мүнөө һаалиин [...]дэ техникум дүүргэһэн Галина Михайло[...]лишанаар ажаллажа байна. Иигэжэ оньһо[...]никэ ойлгохо, тэрэниие бэлэхэнээр хэр[...] һураха эрдэмтэй залуушуулай һаалиин [...]дэ ерэхэ гэшэ мүнөөнэй һаалишадта най[...] халаанай бии боложо байһые гэршэлнэ [...]

Һаалишадайнгаа ажалые үргэлжэдэнь [...]жоруулан, хоёр халаантай болоһоной аша[...] лёновско фермэ мүнөө түрүү дүй дү[...] һургуули боложо байнхай. Үнгэрэгшэ зу[...] фермэдэ оньһон машинаар үнеэдые һаа[...] республикымнай бүхы аймагуудһаа ерэһэ[...]лишадай мүрысөөн үнгэргэгдэһэн байна. мүрысөөндэ мал ажалай 1-дэхи классай [...] Прасковья Падонкина түрүү һуури эзэлэ[...]раа. Иимэ мүрысөөнүүд хүдөөгэй ажа[...] мэргэжэл дээшэлүүлжэ, хүдэлмэриин түрүү [...] арга хэрэглэн, эрдэм, техникын дэбжэлт[...] ажал дээрээ нэбтэрүүлэн, ажахыгаа ашаг [...] ехэтэй болгохо хэрэгтэ залуушуулые һу[...] байна.

Мүнөөдэр манай түрүүшүүл ямараар ху[...]нэб. тэрээн шэнгеэр бүхы ажалшадые хү[...]жа һургаха хэрэгтэй гэжэ манай парти за[...]

Калёновско фермын һаалишад Бүхэсо[...] мүрысөөндэ хабаададаг болонхой. Тиигэжэ 19[...] ондо Мария Падонкина. Екатерина Мерги[...] Прасковья Падонкина гэгшэд Свердловско [...] стьдо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ ошохо[...] һэн. Мүн үнгэрэгшэ жэлдэ Прасковья Па[...]кина Екатерина Падонкина хоёр баһал [...] мүрысөөндэ Владимирска область ошохо е[...] байна.

Һаалиин фермын ажалые оньһожоруулж[...]ёр халаанда оруулха аргатай танилсахаа Ка[...]новско фермэдэ республикымнай олохон кол[...] совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ерэдэг. Теэд [...] дэшьеб энэ үүсхэл бусад ажахынуудта х[...]лэгдэнэгүй. Гэхэтэй хамта, иигэжэ ажалаа гү[...] оньһожоруулжа, хоёр халаанда оруулха[...] лиин фермын хүдэлмэри промышленна түх[...] боложо. ашаг олзоньшье дээшэлхэ байна.

Мүнөө эндэхи һаалишад арадайнгаа ажа[...] бүри саашадань хүгжөөхэ юһэдэхи табан жэ[...] түрүүшын жэлые нэрэтэй солотойгоор уг[...] түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XX[...] съездын хүндэлэлдэ зорюулан, үбэлэй һаран[...]та үнеэн бүриһөө 1100 килограмһаа доо[...]шэ һү һааха, гүрэндөө һү тушааха 1971 оно[...]гоо нэгэдэхи кварталай түсэбые съезды[...] [...]тэ үдэртэ дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай.

Ц. ГАЛСАНОВ,
хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат,
Буряадай хүдөө ажахын туршалгын
станциин научна хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КАЛЁНОВ[СКО] ФЕРМЫН ТҮРҮҮ ҺААЛИШАД ПРА[С]КОВЬЯ ПАДОНКИНА, ГАЛИНА МЕ[Р]ГИНЕВА, ЕКАТЕРИНА МЕРГИНЕВ[А], ЕКАТЕРИНА ПАДОНКИНА, ЕЛЕ[НА] БУРКОВА, АНТОНИДА АСТРАХ[АН]ЦЕВА, КЛАВДИЯ КАЛЕНЫХ, ГА[ЛИ]НА МИХАЙЛОВА.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Колхозой тоосоото суглаан

КОЛХОЗ ЯАХАДАА ГЭЭГДЭЛДЭ ОРООБ?

1970 ондо үнеэн бүриһөө һү ...шэлэд дээшэлһэн байбашье, ...урэндэ һү худалдаха түсэ... колхоз дүүргээгүй. Адуу... гүйсэд хүрэхэ үбһэн, ...тэжээл бэлэдхэгдэнэгүй. ...тоо толгой удаанаар оло... Үүлтэрысэнь һайжаруулха ...муугаар эмхидэгдэнэ... Би экономист бэшэб. Теэд ...уэхэдэ, һаалиин фермэ... колхоздоо олзо доход оруул... харин гарзатай һалбари гэ...гдана. Һаалиин фермэнүү... малай дүн гаргахадаа, абта... һүнэй өөрынь үнэ сэн ха...абтамагүй хэбэртэй. Жэ...бэл, манай фермэдэ Тарбага... Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз...олоомон асарагдана. Тиимэһээ ...өөрынь үнэ сэн ехэ болоно ...фермэнүүдтэ өөһэдын по...олоомон зээгдэдэг дээрэһээ ...үнэ сэн доогуур байдаг. ...тараалангаа ээзэн ёһоор эд...үбһэ, тарая ехээр абажа ша...шанханшье, һүншье ехээр ...болохо,— гэжэ Улаан-...аймагай «Улаан-Оронго» ...һаалиин түбэй фермые ...Дондок Цыремпилович ...тоосоото суглаан дээрэ хэ...

...үхэр тон зүб тобшолол ...тэмдэглэхээр. Ушарынь ...бэл, һүүлэй дүрбэ-табан ...турша соо энэ ажахы ни...гэлдэ оронхой. Колхозой ...бүхы һалбаринуудай хүг...ехэ дутагдалнууд бии. ...гэршэлхын тула хэ...тоо баримтануудые дурдая. ...1970 ондо тус колхоз 4260 гектарта ороо̂һо тарая тариха түсэбтэй байбал, 3940 гектарта тариһан байгаа. Нёдондо хабар, зунай үедэ хура бороо хаһа сагтаа орожо, нютаг бүхэндэ хүдөө ажахын ургамалнуудай һайн ургаса гараа һэн. Теэд энэ колхозой тараалангай гектар бүриһөө оройдоол 5 центнер тараа хуряагдаа гэхэ гү, али хамтадаа арай шамай 20 мянган центнер ургаса абтаһан байха юм. Тиихэдэ гектар бүриһөө 45 центнер хартаабха, 120 центнер кукурузын ногоон намаа набша, 130 центнер куузику, 13 центнер зелёнко хуряагдаа.

Ямар шалтагаанһаа болоно иимэ бага ургаса хуряагдаа гээшэб? Колхозой гол баялиг болохо газар энэ ажахыда ээзэн бэшээр хэрэглэгдэнэ. Газараа хаһа сагтань һайнаар элдүүрилжэ шаданагүй — шанар муутайгаар хахална. Техникэез сагтань заһабарилаагүй байһанһаа боложо, тарилгаяа ойтуулһан баримтаншье бии. Тарялангайнь ехэнхи газар буртаг үбһөөр дарагдашанхай. Тиихэдэ үрэһэ хүрэнгэез саг болзортонь сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэнэгүй. Өөрын үрэһэгүй байһанһаа боложо, ондоо ажахыһаа асарагдаһан, хүсэд сэбэрлэгдээгүй үрэһөөр тарилга хэдэг болошонхой. 1969 ондо биратай паар халаагүйһөө боложо, хабартаа хахалһан газарта ехэнхи тарягаа тариһан байгаа. Тиихэдэ механизаторнууд дуталдажа, трактор, бусад техникэ хоёр халаанда хүдэлгэгдэнэгүй.

«Улаан-Оронго» колхоз хамта дээрээ 44 тракторта̂й юм. Энэмнай ехэ хүсэн гээшэ. Эды шэнээн техникэ зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадаа һаа, 5 мянга шахуу гектар газар сат болзортонь һайнаар элдүүрилжэ, тарилгаяа шанар һайнтайгаар үнгэргэхэ аргатай байгаа гү? Аргатай даа.

Колхозой эрхим тракторист Д. Батуев үнгэрһэн жэлдэ 221 халаан соо трактораараа ажал хээ. Тиихэдэ тракторист В. Цыремпилов оройдоол 96 халаан соо хүдэлһэн байха юм. Иимэрхүү жэшээнүүд энэ ажахыда олон. Энэмнай механизаторнуудай ажалай эмхидхэлэй һула байһание үшөө дахин эли тодоор гэрщэлнэ.

Наймадахи табан жэлэй һүүлшын жэлдэ эбэртэ бодо малаи тоо толгой олошоруулха түсэб 83,5 процент, тэрэ тоодо үнеэдэй — 87, хонидой — 88, адуу моридой 96 процент дүүргэгдэжэ, гүрэнэй түсэб бэелүүлэгдээгүй. 100 толгой эхэ мал бүриһөө оройдоол 63 тугал, 80 хурьган абтаа. Жэл соо үнеэн бүриһөө 1850 килограмм һү һааха түсэбтэй байбал, тэрэнээ 1793 килограммда хүргэжэ, хамта дээрээ 1800 гаран центнер һү түсэбһөө багаар һааһан байна. Гүрэндэ тушаагдаха мал зун, намарай сагта һайнаар бэлшээхэ, үбэлэй үедэ шахаха хүдэлмэри биратай һайнаар эмхидхэгдэнэгүй. Имагтал энэ шухала хүдэлмэриин муугаар эмхидхэгдэһэнһээ боложо, үнгэрһэн жэл соо гүрэндэ тушааһан эбэртэ бодо малай толгой бүриин шэгнүүр оройдоол 264 килограмм болоһоң байха юм. Тус ажахы 1970 ондо 8500 центнер һү, 2850 центнер мяха гүрэндэ худалдаха зорилготой байгаа һаа, 8026 центнер һү, 2440 центнер мяха худалдажа, хараалагдаһан түсэб, абаһан уялгаяа дүүргэжэ шадаагүй.

Нэгэ центнер үхэрэй мяханай өөрынь үнэ сэн 143 түхэриг 12 мүнгэтэ, центнер һүнэй — 26 түхэригтэ болоно. Центнер үхэрэй мяханай өөрынь үнэ сэн түсэбөөр хараалагдаһанһаа 64 түхэриг 12 мүнгөөр, центнер һүнэй 6 түхэригөөр үлүү ехэ болоно. Центнер ноо̂һоной өөрынь үнэ сэнгэй түсэбөөр хараалагдаһанһаа хэды түхэригөөр бага байбашье һаань, отаруудые сасуулан харахада тад ондоо байха юм. Жэшээлбэл, Жимбэ Бимбаевай отарада абтаһан нэгэ центнер ноо̂һоной 300 түхэригтэ байхада, Норбо-Самбу Бадмаевай отарада аяар 415 түхэригтэ болоно. Мүн тиихэдэ колхозой һаалиин фермэнүүдэй адлирхуу арга боломжотой, нэгэл эрхэ байдалтай байгаашье һаань, абтаһан һүнэйнь өөрынь үнэ сэн баһал ондо ондоо байха юм.

Дурсагдаһан баримтанууд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, колхозой мал ажал хүгжөөлгэдэ ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ ойлгохоор. Иимэ байдалай шалтагаанинь юуб?

Хүдөө ажахын эрдэмэй туйлалта болон түрүү дүй дүршэл ажахыда муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Колхозой һаалиин фермэнүүдтэхи хүндэ хүшэр хүдэлмэри биратайгаар оньһожоруулагданагүй. Энэ ажахын эрхим һаалишад Цырен Жапова, Агафья Суслова гэгшэд үнгэрһэн жэл соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2890—2957 килограмм һү һааһан байна. Тиихэдэ үшөө 8 һаалишан үнеэнһээ 2000-һаа үлүү килограмм һү абанхай. Эдэнэрэй хүршэ, адлирхуу эрхэ байдалтай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2300 гаран килограмм һүн абтаһан байха юм. Колхозойнгоо, мүн хүршэ ажахынгаа түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүхы һаалишадтаа һайнаар ойлгуулжа, хэһэн ажалайнь үрэ дүнгөөр хүнүүдые али болохоор урмашуулдаг байгаа һаа, эндэхин һү һаалиша эрид дээшэлүүлхэ аргатай. Жэшээнь, жэл соо һаамхай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1900 килограмм һү абаһан һаа, энэ колхоз һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө сүм дүүргэжэ шадаха байгаа бшуу.

Зарим һаалишад даажа ябаһан ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандана. Жэшээнь, һаалишан М. Раднаева ноябрь һара соо 3 үдэр удаа дараа ажалдаа гараагүй. Тиигээд үнеэдынь һаагдангүй орхигдошоо. Хэды ехэ һүн дэмы хосороо гээшэб?

Үнеэд болон эхэ хонидые саг болзортонь үрэжүүлхэ хүдэлмэри мүн лэ муугаар эмхидхэгдэнэ. Тэрэнһээ боложо хэдэн зуугаад эхэ мал һубайржа, колхоздо һүшье, мяхашье, ноо̂һошье үгэнэгүй. 1970 оной туршада хамтадаа 1000 гаран үхэр, хонин үхэжэ хосороо. Тэдэнние ядахын сагта дунда зэргын хүсэтэйгөөр гүрэндэ тушаагаа һаа, колхоз жэл соо мяха худалдаха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэхэ байгаа бшуу.

«Улаан-Оронго» колхоз хэдэн жэлэй саада тээ гахайн томохон фермэтэй байһан юм. Теэд «ажахыгаа тусхай шэглэлтэй болгохо» гэһэн шалтаг барьяад, эндэхин энэ фермээ үндэһөөрнь үгы болгожорхиһон гэхэ. Ажахыгаа холын хараа бодолгүйгөөр хүтэлбэрилһэнэй хойшолон энэ бэшэ гү?

Колхозой мал ажалай мэргэжэлтэд адууһа малай үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмэ ехэтэй мал олошоруулха асуудалнуудые тон удаанаар шиидхэнэ. Мүн колхозой адууһа малай һүрэг соо үнеэдэй, эхэ хонидой тоо үсөөн байһаар.

Колхозой ажахын хүгжэлтэдэ бии байһан эдэ дутагдалнууд юу гэршэлнэб? Нэн түрүүлэн колхознигуудай ажал зүбөөр эмхидхэгдэнэгүй, ажалай журам тон һула байһаар. Колхозой правлени болон партийна комитет ажалшадай дунда эмхидхэлэй, политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Ажал хүдэлмэридөө оролдосотой һайнаар хандажа, һайн үрэ дүн туйладаг хүнүүд энэ колхоздо яһала олон. Тэдэнэй тоодо һаалишад Суслова, Жапова, тугалшан Бадмаева, механизаторнууд Батуев, Раднаев, Цыденов, хонишон Доржиев болон бусад оролсоно. Тэдэнэй ажалай нюусые бултанай шадабари болгохо гээшэ тон шухала гэжэ һанагдана.

Эндэ хүдөө ажахын олон мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Тэдэнэй хүдэлмэрие ёһотоор эмхидхэжэ, харюусалгыень дээшэлүүлжэ, шанга эрилтэ табиха шухала. Мүн тиихэдэ колхозой правлениин, партийна комитедэй хүдэлмэридэ партиин Улаан-Үдын райкомой зүгһөө ехэ туһаламжа хэрэгтэй.

Тоосоото суглаан дээрэ элидхэл хэһэн правлениин түрүүлэгшэ В. Б. Тармаев, үгэ хэлэһэн колхознигууд ажахынгаа бүхы һалбаринуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ, колхозойнгоо урданай нэрэ солые тэхэрюулхэ талаар һайн дурадхалнуудые оруулаа. «Оронгын газар дайда үрэжэл ехэтэй юм. Гансал зүбөөр эдлэжэ шадаха хэрэгтэй. Тиигээ һаа, ороо̂һо тараан, һүн, мяхан, ноо̂һон ехээр абтадаг болохо» гэһэн үгэнүүд суглаан дээрэ оло дахин соностоо һэн.

Тоосоото суглаан тушаа нэгэ хэды ажаглалта хэхэ хэрэгтэй. Тоосоото суглаан үдэрэй 2 часта зарлагдаһан аад, 3 час 30 минутада эхилээ. Колхоздо хамта дээрээ 500 гаран гэшүүн тоологдоно. Суглаанай эхилхэдэ 100 гаран хүн сугларaa гэжэ правлениин түрүүлэгшэ соносхоо һэн. Нэгэдэхи забһарлалай һүүлээр сугларагшадай хахадынь шахуу гэр гэртээ шалтагаангүйгөөр ябашаһан байгаа. Тиинһээр байтар хоёр хүн һоттуугаар клубта ерээд, суглаанай хүдэлмэридэ һаад ушаруулаа. Суглаанай тогтоол ба 1971 оной социалис уялгануудые баталан абаха үедэ клуб соо оройдоол табяад хүн байгаа.

Иимэ суглаан тон шухала асуудал — ажахын бүхэли жэлэй дүн согсолжо, саашанхи зорилгонуудые тодорхойлон хараалха хүсэтэй гээшэ гү? Улаан-Үдын аймагай Советэй гүйсэдхэхэ комитет энэ асуудалда харюу үгэхэ ёһотой.

Б. ВАНЧИКОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГАЙ НЮУСА

ОЧЕРК

...жэлэй һүүл багта манай ...Үдэдэ «Совет Алас-Дурна ...тэйэн уран зурагай зо... выставкэ нээгдэжэ, искус...шратайшуул гүрэнэй Зүүн ...соёлой институт тээшэ ...һэн олоор һубарилдаба. Тэндэ ...һан зураг бүхэнэй урда хү...лэд удаан зогсожо, хараһан, ...тухайдаа хөөрэлдэнэд. ...зурагай ойро харагшад бүри... олоороо зогсонхой, хургаараа ...байха хөөрэлдэхэ юм.

...ан зурагай гоё һайханиие ойл...түй гү, али ёһын тэдысэ хара... зариманшуул хэмжээгээр ба...энэ зурагай хажуугаар миин ...ороошье гэлэй. Теэд ажаглан ..., харагшадай олонхинь түс...ой айхабтар ехэ уяхатайе. ...«гүйсэтэй» байһые бүгэдөө...аһан янзатайнууд. Буурал са...гайтой үбгэжөөл нэгэ дутэ...энэ холодон байжа хараһанай ...

— Мухаа, тэрэ зурагай доро юун ...бэшээтэйб. Нюдэншни хёрхо ... Уншал даа,— гэжэ аша хү...ээ хандаба.

— 1924 он! — гэжэ ашань тоб ... уншаадхиба. Тиигээд: — ...гэжэ уран зураашан зураһан ..., — гээд, таабайгаа адаглан ...

...урал тархитын шэг шарай ган...убилаад, ганса өөртэнь мэдээ...бодолдо диилдэн, гүнзэгыгөөр ...алаадхиба. Тиигээд малгай...гааханаар абажа, зурагта ду... Таабайнгаа сэдьхэлэй нюусые ...хүбүүн хайшан гэжэ тааха бэ... һайхаһан янзатай абяагүйхэн ...

— Таабай, юундэ иигэтэрээ бо...болообта? Уйдхар гашуудал ...тандэ зураатай байна гү? — ...сахыень һураба.

...гжэөл аша хүбүүнэйнгээ ур... ...алмханаар хараад:

— Тэрээхэн малгайгаа абанхай... ...хаража зогсоһон энэ хүн ...тухай бодоноб? — гэжэ асууба.

— Шэг шарайень, гунигтайхан ...араһан нюдыень адаглахадам, ...гашуудалда абтаһан хэбэр... Хажуудахи залуу эхэнэ...шье мүн баһа тиимэрхүү,— гэ...ашань шадал зэргээрээ харюуса... оролдобо.

— Зүб даа, тон зүб, ашамни. ...зурагай нюусые тайлбарилха ...ой боложо ябаһаншни угаа ...гээшэ. Теэд юундэ тэрэ буурал ...шье нэгэ тиимэ уйдхартай ...толгойгоо ганхуулха янза... — гэжэ хандахадань, ашань ...дээрэ харюусаха шадаагүйдөө ...лаа һэн.

— 1924 оной январиин 21-нэй ... Тэрэ гаһанһаа хойшо аяар та... ...жэл үнгэршоо. Тиихэдэ би, таа...бни, залуухан ябааб. Баян ан...шэраэһээ унагааһан, үгытэй ...ажалша зондо эрхэ сүлөө, зол ...заяаһан Ленин багшын на...барһан тухайда мэдээн манай ...нютагаар сахилгаан хурдан ...таража, бүхы буряад арад уйд...ашалалаа нэгэн доро мэдүүлжэ, ...сусахые мэдэнгүй хүдэлхэ ту... бүгэдөөрэн тангариглаа һэн. ...багшадаа заха хизааргүй ду...байһыемнай уран зураашан тон ...тоо һонороор, бэрхээр ха...шадаа ха юм. Иимэ һайхан ...дээдэшье мартагдахагүй, хэ...нюдэнэй хужар болохо ...— гэжэ ойлгуулхадань, ашань ...гүй бодсаба.

— Таабай, та Ленин багшые ха...гүт? — гэжэ хүбүүхэй асуу... Үбгэжөөл тэрэ дары харюусаба... ашаяа дахуулаад, уужам һаяхай хөөрэлдөө һэм, юрэдөө бү мэдэе. Совет засагай үедэ хүгжэн һалбарһан Буряад орон тухайдаа гү, али түрэл Улаан-Үдэ тухайдаа гү, үгышье һаа. Буряад ороной түхэл шарайе, ажалша бэрхэ совет хүнүүдэй гэрэлтэ һайхан образые ялас гэмэ хурсаар харуулһан, харуулжашье байһан уран зурааша тухайда хөөрэлдэжэшье магад.

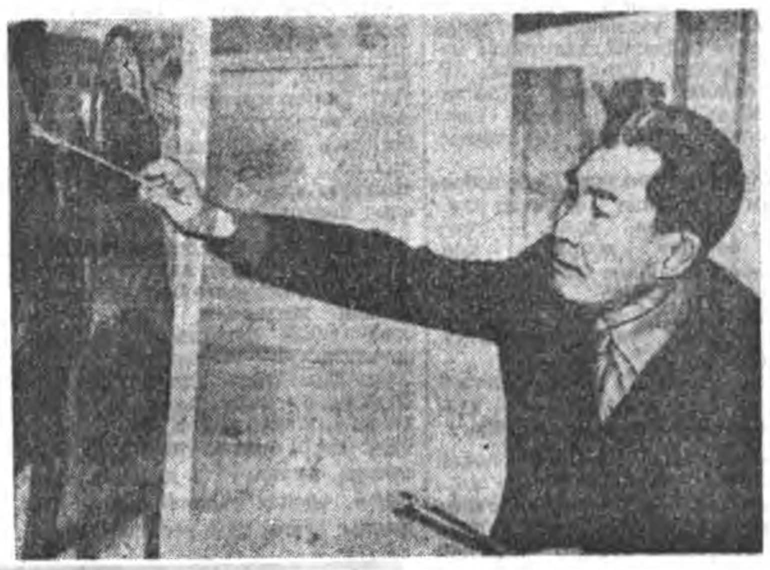

— Ленин багшатай гэнэ гүш? Уулзаһан лэ байхаб. Бумбэрсэг дэлхэйн ажалша хүнүүд Ленин багшатай үдэр бүри уулзадаг. Ши ашамни, мүн баһа үдэр бүхэндэ уулзанаш, хөөрэлдэнэш. Ехэ болохош, эрдэм һургуулитай болохош.. Тиигэбэл, Ленин багшатай бүри дүтөөр танилсахаш, уулзахаш, сэдьхэлыеш зобооһон юумэн тухайдаа даамай зохидоор хөөрэлдэхэш,— гэжэ үбгэжөөл ашадаа ойлгуулаа бэлэй.

Зүгөөр тэрээхэн хүбүүн Буряадай АССР-эй арадай у р а н з у р а а ш а, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Георгий Ефимович Павлов тухай һайса мэдэхэшьегүй байжа магад. Теэд яахаб, ошон ябатараа заатагүй мэдэхэнь ойлгосотой ааб даа. Харин үндэһэн буряад зурагай хүгжэлтэдэ Г. Е. Павловай хэһэн юумэн тон ехэ. Тэрэнэй творческо маяг хэлбэри онсо өөрын илгаатай. Шэрэньшье, шэнжэ түхэлыньшье ондоо. Буряадай театрай шэмэглэл гоёолтонуудые зохёолгодо онсо һуури эзэлнэ. Гадна тематическа удхатай зурагууд, портрет гэхэ мэтыень тоолохо болоо һаа, захагүй олон байха.

Георгий Ефимович Эрхүүгэй областиин Боохон нютагта 1909 ондо түрэһэн намтартай. Залуу зураашын бэлиг шадабари нютагай ханын газетэһээ элирһэн. Шог ёгто зурагуудыень нютагайхидынь ехэтэ һонирхон харагша бэлэй.

«Һураһан далай, һураагүй балай» гэжэ эгээ түрүүшынь зураг «Таряашадай газетын» конкурсдо эрхимлэжэ, уран зураашын творческо замда һаруул һайхан һабагша татаһан байна.

Эрхүүгэй уран зурагай училищи 1931 ондо эрхим һайнаар дүүргээд, Улаан-Үдэ зөөжэ ерэһэн юм. Түрүүшээр һургуулида, тиигээд номой хэблэлдэ, «Буряад үнэн» газетэдэ ажаллаа. Гэхэтэй хамта мэдээжэ буряад дархашуулай бүтээлнүүдые наринаар шэнжэлнэ. Онсо илгаань гэхэдэ, үнгэ бүриин шэрэ, илангаяа сэнхир хүхэ үнгэтэй шэрэ тон шадамараар хэрэглэжэ, хэзээдэшье мартагдашагүй образ харуулжа шадана. Жэшээнь, «Һүри үбһэн» гэжэ мэдээжэ зурагыень харагтылши. Зэрэлгээтэ талын дунда һургаагаар хорёолотдоһон «Һүри үбһэн» тобойно. Тээ саагуурнь хадын оройнууд дабхаряатана. Огторгойн хүбөөгэй ямар үнгэтэй байһые түрүүшээр элирүүлхын аргагүй. Теэд анхаралтайгаар харахада, сэнхир хүхэ үнгэтэй огторгойн хаяа арай гэжэ илгаруулхаар долгисоходол гэхэ юм. Энэнь одоол ажамидаралай халуун амисхаалтай. Тэрэ үедэ манай эндэ иимэ үнгэ хэрэглэдэггүй байһан гэхэ. Элитэ ород зураашадай, жэжээнь, И. Е. Репин, В. И. Суриков, И. И. Левитан гэгшэдэй бүтээлнүүдые наринаар шудалһанай ашаар иимэ маяг хэлбэритэй болоһон байха юм.

Үеынгөө хүнүүдэй дүрэнүүдые сэхэ урдаһаань хаража зураһан зурагуудынь тон һайнда тоологдоно. Жэшээнь, Буряадай мэдээжэ машинист, гүрэнэй шангай лауреат С. Л. Асеев, Буряадай ахамад уран зураашан Ц. С. Сампилов, РСФСР-эй арадай артист Ч-Н. Г. Гениинов, багша Д. А. Абашеев б о л о н бусадай портредүүдые анхаржа хараа һаа, уран зураашан хүн бүхэнэй сэдьхэлэй онсо илгаае, хүдэлсые оншотойгоор харуулна гээшэ.

Буряадай ахамад уран зураашан, ниитын ажал ябуулагша Г. Е. Павлов пенсидэ гараһаншье һаа, Буряадай Уран зураашадай холбооной правлениие толгойлһоор, залуу зураашадые дундаршагүй гүнзэгы бэлиг шадабаридаа саг үргэлжэ һургажа, магтаал һайшаалда хүртэһөөр зандаа. Энээнһээ дэмбэрэлтэй юумэн байха аал! Саашадаа бүришье гоё зурагуудые бүтээжэ, хүнүүдэй сэдьхэлдэ урма зориг бадаруулжа, уужам дэлгэр Буряад талын үрэжэлтэ һайхан үнэрөөр хангалтама үргы сэсэг бадаруулжа байхань дамжаггүй.

М. ОСОДОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Е. Павлов.
А. МАНТАЕВАЙ фото.

Арадай хубисхалай ойе угтуулан

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). МНР-эй гүрэнэй хэблэл Монголой арадай хубисхалай 50 жэлэй ойдо зорюулан, партийна, политическэ ба уран зохёолой номуудые олоор барлан гаргажа эхилхэнь.

«Урган мандаһан Монгол орон» гэһэн ном элдэб зурагуудтайгаар хэблэлдэ бэлдэгдэжэ байна. Эртэ урда сагһаа хойшо монголшуудай ажаһуудаг нютагуудта болоһон туйлай ехэ хубилалта, экономикын ба соёл гэгээрэлэй амжалтанууд энэ ном соо харуулагдаха. МНР-ые эмхидхэн байгуулагша — Сүхэ-Баатар тухай шэнэ суглуулбари хэблэгдэхэнь. Монголой арадай ударидагшын хэлэһэн мэдээжэ заабаринууд, нүхэдэйнь, соратнигуудайнь дурасхаалнууд суглуулбари соо оронхой. Эндэ олон янзын ондоо документнүүд мүн лэ бии. Тэдэнэй зариманиинь түрүүшынхеэ толилогдохо юм.

«Социализмын түлөө тэмсэлэй талаар КПСС-эй, МНРП-гэй хани холбооной түүхэтэ дүй дүршэл» гэһэн номые МНР-эй гүрэнэй хэблэл ниитэлэн гаргахань. Энэ ном КПСС-ай ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай, МНРП-гай ЦК-гай дэргэдэхи Партиин түүхын институдай хамтын хүсөөр зохёогдоо.

Хэблэлэй түсэб дотор уран зохёол ехэ һуури эзэлнэ.

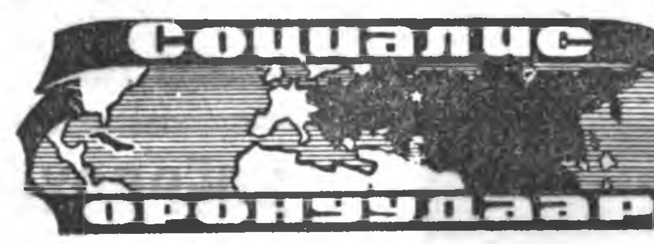

Ажалшадай аша туһада

СОФИ. (ТАСС). Софи, Пловдиво ба Разградта, Болгариин бусад хэдэн городууд, хүдөө нютагуудта гэр байрын олон гэрнүүд баригдажа байнхай. Гэр байрын барилгада үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ үлүү ехэ мүнгэн мүнөө жэлдэ һомологдоо. Жэшээнь, хүн зоной тоогоор республика дотороо хоёрдохи һуури эзэлдэг Пловдиво хотодохи гэр байрын барилгада нёдондонойхиһоо 24 процентээр үлүү ехэ мүнгэн табигдахаар хараалагдаа. Хотын ажалшатда зорюулагдан баригдаһан 2160 байра энэ жэл ашаглалгада орохо.

Шэнэ фабрика

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Румыниин Мизиле гэжэ хотодо мебельнэ фабрикын барилга эхилээ. Энэнь мүнөө сагай шэнэ түхеэрэлгэтэй байха. Тус предприяти жэл соо мебелиин 15 мянгаад гарнитур, 30 мянган креслэ ба 10 мянган кровать бүтээн гаргаха юм. Эдэнь Румыниин экспортдэ шухала һуури эзэлхэ. Хилын саана мебель худалдалгань һүүлэй табан жэл соо 80 процентээр нэмээ. Модо эд болгодог промышленностиин талаар бүхы экспортын гурбанай нэгэ хубиие мебель эзэлнэ.

Газопровод баригдахань

ПРАГА. (ТАСС). Газ дамжуулха уласхоорондын сорго Брно хотодо дүтэшэг баригдажа эхилбэ. Энэ сорго Советскэ Союзһаа эхи абаад, Чехословакиин территори дээгүүр дамжан, ГДР-тэ, бусад оронуудта хүрэтэр татагдаха юм.

Чехословакиин участогтахи газай соргын утань 1780 километр болохо.

Амжалтатай дүн

БЕРЛИН. (ТАСС). ГДР-эй хүдөө ажахын кооперативуудта жэлэй тоосоото суглаан боложо байна. Кооперативуудта нэгэдэһэн 900 мянган таряашад үнгэрэгшэ жэлэйнгээ ажалай дүн гаргана, байгша онойнгоо зорилгонуудые хараална. Малай ашаг шэмэ абалга һүүлэй табан жэлэй туршада 20 процентээр ехэ болоо. Үхэрэй тоо 5 миллиондо, гахайн — 9,6 миллиондо хүрөө. Тус республика иимэ ехэ амжалтануудые түрүүшынхеэ туйлаба.

1971 ондо тараалангһаа абтаха бүхы ургасын хэмжээе 14 процентээр дээшэлүүлхэ, үндэр ургасатай байһан жэлнүүдэйхиһээ ехэ продукци абахаар хараална.

150 мянган автомашина

ВАРШАВА. (ТАСС). Арадай Польшын заводуудта түсэбтэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 150 мянган автомашина бүтээгдэхэ. Үнгэрэгшэ табан жэлэй турша соо 465 мянган автомашина бүтээгдэһэн һаа, шэнэ табан жэлдэ энэ тоонь хоёр дахин олон болохо.

БОЛГАРИ. Советскэ Союзай ба Германиин Демократическа Республикын туһаламжатайгаар Варна хотодо манометрнүүдые бүтээдэг «Черно море» гэжэ завод баригдаһан юм. Эндэ бүтээгдэдэг манометр ба градуснигууд дэлхэйн олохон гүрэнүүдтэ худалдагдахаар хараалагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: манометрнүүдые автомат аргаар шалгаха цех соо.

ЦЕНТРАЛФОТО — ТАСС-ай фото.

ШАН АБАБА

Харгы һайнаар бариха, заһахын түлөө социалис мүрысөөнэй 1970 оной дүрбэдэхи кварталай дүнгөөр Улаан-Үдын аймаг нэгэдэхи һуури эзэлжэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй, профсоюзуудай областной совэдэй дамжуулгын Улаан туг, 800 түхэриг нэгэдэхи мүнгэн шан абаха болобо. Кварталайнгаа түсэбые шэнэ харгы барилгаар — 108,1, һэльбэн заһабарилгаар — 112,6, дунда зэргын заһабарилгаар — 131,7 процент дүүргээ. Ажалайнь бүтээсэ 6,7 процент дээшэлээ. Харгын хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэн 12,5 процентээр хямдараа. РСФСР-эй Верховно Совэдэй Президиумэй 1959 оной апрелиин 7-ной Указай үндэһөөр, харгын хүдэлмэридэ ондоо тээхи хүнүүдые хабаадуулха түсэб 105,4 процент дүүргэгдэһэн байна.

«БАЙГАЛ» ЖУРНАЛАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной үмэнэһөө хоёр һарадаа нэгэ удаа гарадаг «Байгал» журналай нэгэдэхи номер буряад хэлэн дээрэ барлагдажа, уншагшадтаа тараагдаба.

Журналай гадар дээрэ — Монголой уран зураашан Б. Чогсомой «Бодолгодо абтаад байхадаа», ара тээнь — Н. Котеневой «Эвенк арадай уран гартан М. И. Уропчинагай хүрэг», хабтаһанай гурбадахи нюурта — Г. Намхайдагвын «Миисгэй багша», дүрбэдэхи нюурта — С. Дамдинжаповай «Аргал түүлгэ» гэһэн модоор һиилэжэ бүтээһэн зурагуудые харахада һонин.

Журналай түрүүшын хуудаһанда «КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ» гэһэн гаршаг доро Цырен-Дулма Дондоковагай, Чимит Цыдендамбаевай «Совет ороноймни Улаан туг», «Энэл даа, манай парти!» гэһэн шүлэгүүд, Никифор Рыбкогой «Хонишон эхэнэрэй алдар» гэһэн очерк толилогдоһон байна.

«Совет Буряадайнгаа соло магтанабди» гэһэн бүлэгтэ Дамба Жалсараевай «Шиниингээ нэрээр, Байгал далай», «Моридо хэлэһэн үгэ» гэһэн шүлэгүүд, Барадий Мунгоновой «Хара һалхин» гэһэн ушаралта туужын үргэлжэлэл толилогдобо.

«Монголой арадай хубисхалай 50 жэлэй ой» гэһэн бүлэг соо Б. Ябуухуланай «Ленин тухай дуун», Д. Пүрэвдоржын «Ленин манайда байна», П. Пүрэмсүрэнэй «Зүрхэндэмнай мүнхэ», Б. Цыдэндамбын «Хоёр мушэн», «Ухибууд» гэһэн шүлэгүүд, мүн Сономын Удвалай 50 наһанай ойдо зорюулагдаһан намтар ба тэрэнэй «Хоморой хүн» гэһэн тууҗаһаа хэһэг, Д. Намдагай «Бусайдалга» гэһэн зүжэг хэблэгдэһэн байна.

Журналай һүүлшын хуудаһанда хэблэгдэдэг «Хараасгайн» бүлэгтэ Цырен Шагжинай «Малаадай Харахан хоёр», «Зүрхэнэй дурасхаал» гэһэн расскааузуд, Даша Мункуевай «Хүбүүхэн Баатар» гэһэн үнэн болоһон ушар, «Хүн шубуун дангина» гэһэн онтохон толилогдоотой. Мүн «Шог ёгто долгин» гэһэн бүлэгтэ Цырен-Базар Бадмаевай «Базардаан шоно хоёр» гэһэн басни, Бадма Сутайн «Хүзүүн һандалита хүбүүн» гэһэн шүлэг хэблэгдэнхэй.

БҮРИ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада манай Түнхэнэй аймагай хүн зондо 50 миллион шахуу түхэригэй эд бараан худалдагдаа. Наймаанай хэмжээн бүхыдөө нэгэ хахад дахин нэмээ. Хэрбээ 1965 ондо 7 миллион 622 мянган түхэригэй эд бараан худалдагдаһан байбал, 1970 ондо тэрэнэй хэмжээн 11 миллион 385 мянган түхэригтэ хүрэжэ, ойн баярай жэлэй түсэб 103 процент дүүрэһэн.

Мүн хамтын эдеэ хоол 1,7 дахин шахуугаар дээшэлэн, 1970 ондо 740 мянган түхэригтэ хүрэжэ, жэлэй түсэб 104,1 процент дүүргэгдээ.

Комиссионно худалдаанай хэмжээн нэгэ хахад дахин дээшэлээ.

Үнгэрһэн жэлдэ түсэбэй ёһоор 430 тонно саахарай орондо — 472 тонно, 410 тонно кондитерска зүйлэй орондо — 465 тонно, 100 тонно дабһалагдаагүй загаһанай орондо — 108,5 тонно худалдагдаа. Хүн зондо хэрэгтэй хэмжээнэй һүн наймаалагдадаг болонхой.

Табан жэлэй урда хүдөө нютагуудта оройдоо хүрэжэ ерэдэггүй, хомор эдлэл хэрэгсэлнүүд мүнөө элбэгжэжэ эхилэнхэй. Жэшээнь, 1970 оной туршада аймаг дотор 12 хүнгэн автомашина, 100 холодильник, 100 шахуу мотоцикл хүн зондо худалдагдаа. 350 хүн эд хэрэглэгшэдэй эмхиин гэшүүд боложо ороһон байна. Пайн түлөөһэнэй түсэб мүн лэ амжалтатайгаар дүүрээ.

Һүүлэй хэдэхэн жэлэй туршада худалдаа наймаанай хэрэг эрид һайжаржа эхилээ. Аймагай түб Хэрэн тосхондо, «Аршанда» тус тустаа наяад хүнэй нэгэн доро эдеэлхэ түхеэрэлгэтэй шэнэ түхэлэй столовонууд баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Тэдэнэй хажууда 25-аад тонны багтаамжатай аммиачна холодильнигууд тодхогдонхой. Аймагай томо томо тосхонуудта шэнэ түхэлэй шулуун магазинууд, тэдэнэй дэргэдэ мульһэтэй хүйтэн газар гэрнүүд баригданхай.

Энэ жэлэй түрүүшын хахадта Хэрэн тосхондо 18 таһалгатай хоёр дабхар шулуун универмаг нээгдэхэ.

Худалдаа наймаанай байра, түхеэрэлгэнүүдэй шэнэдхэгдэхэ, олошорхо тума, наймаалагшагүй магазинууд олошорно. Мүнөө 10 иимэ магазин аймагай томо һуурин тосхонуудта бии.

Тэрэшэлэн 5 жэлэй турша соо нүүдэл наймаанай хэрэг нилээд һайжараа. Хэрбээ 1965 ондо бүхы аймаг соо 1—2 нүүдэл автомагазин ябадаг һаа, мүнөө 6 болонхой. Тэдэмнай холын фермэ, гүүртэнүүдые тон шухала юумээр саг соонь хангана.

Мүн аймагай хүн зониие хилээмээр хангаха асуудал шиидхэгдээ гэжэ тоолоходо болохо. Мүнөө холын һуурин тосхонуудые хилээмээр хангаха шэнэ түхэлэй 8 автомашина ябана.

Аймпотребсоюзай автопарк бүхыдөө 44 автомашинатай. Булта һаадгүй ябадаг гэхын аргагүй. Запчастяар дуталдаха ушар тохёолдодог.

Мүнөө аймагай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд түрэл партиингаа XXIV съездын Директивэнүүдэй проектые гүнзэгыгөөр шудалжа байна. Шэнэ табан жэлдэ абаһан уялгануудаа саг болзортонь дүүргэхээр зориг жонхойбди.

С. Ж. АНДЫКОВ,
Түнхэнэй аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной инструктор.

ФОТО-РЕПОРТАЖ

Үдэшэлэн Ехэ-Куналей тосхоной культурын байшан соо хүн зон олоороо суглараба. Тэдэнэр Улаан-Үдэ городой 1-дэхи больницын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй ерэхэдэ, угаа ехэ баяр баясхалантайгаар угтаба. Тус больницын хүдэлмэрилэгшэд хүдөө нютагта ошожо, өөһэдынгөө уран һайханай зүжэг наадануудые табихаяа ерэһэн байгаа.

Концертын урда тээ больницын врач Вадим Михайлович Веселов лекци уншаа. Совет ороной ажалшадай медицинскэ талаар ямараар хангагдажа байһан тухай лекци

ХҮДӨӨГЭЙ КЛУБТА

шагнахадаа, эндэ сугларһан зон ехэтэ һонирхобо. Нүхэр Веселов лекциеэ шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проект соохи баримтануудтай холбожо, һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэһэн байна.

Удаань медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд бэлдэжэ ерэһэн уран һайханайнгаа программануудые харуулба. Бүхыдөө хори гаран элдэб янзын номернууд бэлдэгдэһэн байгаа. Илангаяа тэдэнэй дуулаһан дуунуудые шагнагшад ехээр һонирхобо. Чеховэй зохёоһон рассказууд уран гоёор уншагдаа. Мүн буряадай хатар наадан гүйсэдхэгдөө. Врач Вера Нагуслаевагай, Буряад арадай дуунуудые дуулахадань тэндэ сугларһан зон альга ташалгаар угтаба.

Концертын һүүлдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Тарбагатай) түрүүлэгшэ нүхэр С. Е. Мальцев колхозойнгоо гэшүүдэй үмэнэһөө городой бэлигтэй артистнуудта баяр баясхалан хүргөөд, саашадаа ажал хэрэг дээрээ ехэ амжалта туйлахыень хүсэбэ. Республикынгаа ниислэл Улаан-Үдэһөө хүдөөгэй ажалшадта һайн концертнүүдые бэлдэжэ ерэһэндэнь, сугларагшад баярлаад, саашадаа хододоо айлшалжа байхыень уриба.

Зурагууд дээрэ: 1. Буряад хатар наада гүйсэдхэгшэд. 2. Буряад арадай дуунуудые уран гоёор гүйсэдхэжэ, хүдөөгэй зониие баярлуулһан Вера Нагуслаева. 3. Чеховэй рассказай удхаар табигдаһан зүжэгэй нэгэ үйлэ харуулагдана.

Ф. СОРОКИНОЙ фототекст.

Доржи ЭРДЫНЕЕВ

ЗУЛАНУУД

ШОГ РАССКАЗ

ГАЙХАЛТАЙ, Һэрүүшхэ ахатай яахадаа нэгэ һанагдаагүй ушарал дайралдаад лэ байдаг бэ? Центр ошожо, нэгэ шэл харые хоёр үбгэдөөр хубаажа хорхойгоо дараад, гэртээ бусажа ябатарнь морининь бүдэржэ, тэрэ унаад, ябаган үлэшэбэ. «Байза даа, гэртээ сэхэл ошохо байхаш. Хээрэ баригдаагүйншни түлөө эдюулхэл байхаб!» — гэжэ хараахаар ябажа эхилбэ.

Нилээд алхалба. Теэд газар хорохо юм бэшэ. Центрһээ гарахадань баруун хойтохи тэнгэриин хаягай хара үүлэхэн һалхинда үлеэлгэһэн түймэр шэнгеэр гэнтэ дэгдэжэ, элшэ туяагаа сасажа байгша нарые бүглэжэрхибэ. Һэрүүшхэ ахай саһа бордоһондо дээрээ ортоно гүб гэһэн янзатай Сагаан Дабаанайнгаа үбэлжөөн тээшэ шамдуухан алхалан: «Талаан боложол ехэ саһатай газарта унагааба. Тэрэгүй һаань хүйтэн газар дээрэ яһаа хуха унахамнил даа. Аюул тодхор болоо һаа юу гамнаха һэм, ямар зарим хүнүүд ябаганһаа унаад, тэрэ хадынгаа үбэр гарашадаг ха юм. Энээгээр бодоходо үшөөл ябад гэхэ хүн гээшэ бэшэ гүб...» — гэжэ шэбшэнэ.

Тииһээршье ябатарнь Нууртын тала эхилбэ. Энээниие һэтэ баруулаад, Удагантын гол тулан сасуу урагшаа годирходонь Амха уула харагдаха. Тэрэнэй зүүн хүтэл Сагаан Дабаан гээшэл даа. Ульгам морёор хатаруулбал, аягатай сайн хүрөөдүйдэ бууха газар лэ даа. Теэд ябаган хүндэ юу байхаб, махалган болоо гээшэ. Центр ошоходонь хүгшэнииньэмээл дээрэ үбдэгөө орёохо, дулаан ябахынь тулэ һэхүүргэ нэхы дэгэлыень үмдэхүүлһэн юм. Мориёо алдажа ябагалха гэжэ мэдэһэн һаа юу тиихэ һэм даа. Мүнөө тэрэнь тайлажа хаяхаар халуун, хүндэ болобо.

Һэрүүшхэ ахайн нилээд ябаад байтарнь, Нууртын талын һүринүүд лүнхылдэдэг болобо. Иихэдээ үшөө үдыл даа. Тээсгэн эндэһээ һүритэй үбһэ тракторaар шэрэжэ үбэлжөөндэнь абаашаа һэн. Тэрэ газартаа үшөө хүрөөдүй ябагдана. Тэндэһээ саашаа үшөө холо бшуу. Иихэдээ Һэрүүшхэ ахай һүниин тэнтаһээ хойшо гэртээ хүрэхэнь лэ даа.

Гэбэшье үбгэжөөлэй тэнгэриин шарай адаглаха түргэдэжэл ябана. Тэрэ баруун тээ орьёлжо эхилэгшэ тугаарайнь үүлэн ехэ боло болоһоор бүхы тэнгэриие һэеы гэрэй үрхын хаалта мэтээр бултыень хушажархёо. Тиигээд үшөө хэтэрхэдээ саһахан шэдэлжэ, һалхихан хүдэлжэ захалба бшуу. «Теэд яахаб, төөрихэ бэшэб даа. Наһаараал ябаһан газарни хаям. гэртээ хүрэнэ бэзэб. Шуургалаал һаа зобоохонь ха», — гэжэ бодоно.

Юумэншье тэрэнэй һанаһан соол эхилээ һэн. Саһанай орохо түргэдөөд, һалхин шангарба. Харанхы болохо бүри нюдэ алдама гэхээр шуургалшаба. «Ямар муухайгаар сагаа оложо, моримни бүдэрбэ гээшэб? Һы. юрэдөө, нэгэ удхатайл иимэ юумэн болобо байна. Хээрын сагаан тала дунда зуураржа үхэхэ гэһэн үйлэтэй хүн байгаа юм аабин! Теэд яахаб, тиимэл һаа тиимэ юм бэзэ. Үхөөд лэ һалана бэзэб. Үлэгшэдни намайгаа бэдэржэ зобохонь лэ гээшэ ааб даа. Хүбүүнэйдэ тугаар хүрэхэдэмни пенсидэ гараһан аад, ябажал байхаа болихогүй юм гүш, шинии хойноһоо ходо һанаагааш зобожо байхань хэсүү гэнэ һэн. Иигэжэл үри бэемни сэдьхэжэ ябана, тиихэдэнь бинь энэб. Теэд центрэй гэртэ хүгшэн бидэ хоёр юу хэхэбибди даа? Хэхэ юумэншье байхагүй, хаарташье мэдэхэ бэшэбди. Үхэхэ үдэрөөл хүлеэхэ болоно гүбди даа? Хэбтэнхаар ябаад үхэһэн дээрэ гэжэ минии аба хэлэдэг юм һэн, тэрэнь зүб лэ байгаа.

...Харин би тиихэдэнь бэеэ зобоохо, хамаг юумэндэ оролсохо гэжэ дураа гутагша һэм», — гэжэ тэрэ өөртэеэ хөөрэлдэ хөөрэлдэһөөр сагайшье ошоһые, хэды шэнээн газараашье хорооһоноо ойлгохо юумэгүй ябажа ябатарнь тэрээ урдань зуланууд гэнтэ харагдабал даа.

— Зуланууд... Яаһан жэгтэй юм? — гэжэ Һэрүүшхэ ахай дуугараад, байра дээрээ зогсошобо.

Һалхинай шууяха, бордоһоной гүйхэ түлэг. Теэд эдэ бүгэдэ мартагдаа һэн ааб даа. Айхашье сүлөө болобогүй, үбгэнэй гайхал бүхы ураг толгойень эзэлбэ. «Дайнай үедэ хубилгаанууд лэ энэ тэрэ хадын боорёор зула бадарна гэлсэгшэ һэн. Теэд би тэдэнииеньшье харaагүй хүм. Үнэншэдэгшэегүй һэм. Харин мүнөө иихэдээ нээрээ тэдэнииень үзэхэ үйлэтэй байба гээшэ гүб? Яаһан жэттэй юм? — иигэжэ тэрэ үшөө нэгэ дабтан дуугараад. — теэд мүр дээрэмни харагдаһан хойнонь тойроод гараха гэжэ яаха биб даа. Ябаһан уруугаа ябахал болоо гүби. Юунинньш болоо һаа болоно бэзэ», — тэнэ.

Тэрэнэй ябадалаа үргэлжэлүүлхэдэ, зуланууд ойртожо үгэнэгүй. Алхалад гээд лэ байжа харахадань тэдэ үнөөхи газартаа байжал байна. Тиихэдэнь үбгэжөөл зүрхэ орожо, бүри холохон ябаад үзэдэг болобо. Түрүүшээр ойлгогдохоор бэшэ байһан аад, гэнтэ мэдэхэдэнь зуланууд дүтэлһэн хэбэртэй. «Зай даа, энэшни үнэхөөр лэ зуланууд. Дүтэлөө! — гээд, тэрэ байжа, — жэгтэй гээшэнь, энэ хүнэй тогтохын аргагүй һалхин соо, энэ саһан соо унтархагүй хадаа ямар тиимэ шэдитэйб тээ? Эгээ мүнөө минии орондо ондоо хүнэй ябаа һаань, эдэ зуланууд баһал харагдаха байгаа ха гү даа?» — гэхэньшье тэрэ, тархидань нэгэ жэгшүүритэйхэн бодол түрөөд, үбгэжөөлэй айдаһан гансата хүрэбэ «Нээрээ... Үгы нээрээ зариман Арьяагай Бурхние харабабди гэлсэдэг бэлэйл. Эгээл тэрээн шэнги энэмни зарим хүнүүдтэ харагдаха, нүгөөдүүлдэнь харагдахашьегүй юумэн байгаагүй юм гү? Иихэдээ, юрэдөө, Сагаан Дабаанайм баабайнар һүзэггүй намаар наада хэжэ байнагүй юм аабза? Үгы, юрэдөө, бурхан тэнгэридэ наманшалха, зальбархые мэдэхэ болог гээгүй юм аабза? — гэн зогсоно. — Мүнөө бүри элеэр харагдадаг болоод байна. Оройдоо тоолоржорхихоор лэ. Нээрээ хэдыб даа?.. Хоёр, гурба, дүрбэ, таба, зургаа, долоо, найма.. Үгы яаһан олон юм? Тиимэ мүртэнь хоёр хоёроорнь зэргэлүүлээд, тойруулан, бэе бэеһээнь зайтайханаар табижархиһан лэ... Сохом арба гаран паар, тиихэдээ аяар хорёод зула... Һэ, аяар хорёод...».

Һэрүүшхэ ахай бодолгото болохо зуураа, мүнөө һаяхан ухаанда орогшо жэгшүүрнтэ бодолнуудынь, ороной тэнгэриин, хада уулын эзэд тухай бодогшонь, үнгэржэ ерэхэдээ үни үхэһэн аад, зарим зондо харагдадаг удаган Арьяагай Бурхишье мартагдажа, тэрэ гайхалда абтанхай байна. Тиихэлээрээ бүри зүрхэ орожо, үшөө нэгэ хэды алхажа, зулануудта дүтэлбэ. Һалхинай, ороһон саһанай нөөхи зандаашье һаань, тэдэ носоһон зандаа.

«Һэ, һэнгэргүй бадаржа — гээд, тэрэнэй ябаһаар тэлэн ерэхэдэнь, мүнөө нуудынь үбһэнэй хорёо нууд болошобо. — Харагты намда абаашагша һүрин нэгэнэй хорёо! Тэрэ бару ныень задалаад шэрээ Һөөл нарин, сэбэрээр үбһэн байгаа һэн». — гэжэ раад бүри танил айлдаа ер шэнги зүрхэ орошобо.

Һэрүүшхэ ахай дүтын ерэбэ. Тугаар ехэ һайхан рэлтэйгээр бадаржа байгаа нуудайнь нэгэн мүнөө хэ нэй шэнээхэн болоод, улаа үнгэхэ гаргажа байба. «Юу ингэжэ носоноб даа?» — гэ төө гараа бээлэйһээ гарга раг ябахадаа зула унтар адляар, эрхы хурган хоёроо шүлһэдөөд. бар Нэгэ хатуухан юумэн гар шоно. Нюдэндөө абаашажа дань ойлгогдохо юм бэшэ. ядахадаа хэдэн гасуунууд һээ тиимэ хатууxан юум суглуулжа алшууртаа ор эбэртэлжэрхихэ мүртөө хан гэр тээшээ ябажар Үбгэнэй һанал бодол энэ гай үзэгдэлдөө дууһан эзэлэгдэ Түргэхэн гэртээ хүрэжэ, галда энэ олзоёо хараха яарана.

Тэрэ нээрээл һүниин тэ Сагаан Дабаанай орой гара Нэгэ бага тэндэһээ шада гахадаал гэртээ хүрэшэбэ.

Унташаһан хүгшэнэйһээ жо, үүдэнэйнгээ шэбхэ олож тэмтэрхэдэ үбгэжөөл яа «Яашообши, юрэдөө, урдань бэшэ агша бэлэйш. Бүхэли дөө зайгаад ерэхэдэм унта леэжэ байдаг бэшэ һэн гүш? гээ дүүрэхэдэмни һанаагааш бохоо болишоо гүш даа? тайлабагшы... Бишни ехэл юумэ асарааб, харая!» — гэ рэ дэнгээ носоожо, эбэрээ һү алшуураа гаргахадань, монсогорхон юумэнүүдынь гүй, харин дулаахан газар ходоо гэдэжэ үрдиһэн шүб бааһанай үнэр гутаба.

Үбгэн хүгшэн хоёр гай урда урдаһаа харалсаад, т ра абьягүйнүүд зогсошо «Энэ иихэдээ яажа ябана ши? Зүнтэглэхэ сагшни ер тай?» — гээд, хүгшэниинь халаажа эхилнэ. Харин Һэрү ахай энэ һонин үзэгдэлэй хыень ойлгожо ядан һанаата һоор. «Нээрээ, нэгэ юумэ рюута намаар наада хэһэн ш Али эдэ бүгэдэ ямар нэгэн тай гээшэ гү?..» — гэжэ хэньшье тэрэ, ухаандань бурхан тэнгэринь, хада эзэд, Арьяагай Бурхи һана хиха юм...

ХОЁРДОХЁО ХҮРТЭБЭ

КПСС-эй гэшүүн Полина Ивановна Степановагай хүтэлбэрилдэг горпищеторгын дүрбэдэхи кустын магазинуудай наймаалагшад һүүлэй гурбан жэлэй туршада түрүү һуури эзэлжэ ябана. Тиигэжэ эдэнэр республикын худалдаа наймаанай министерствын дамжуулгын Улаан тугта хоёрдохёо хүртэбэ. Энээнһээ гадна тус кустын магазинуудай коллектив бүхэсоюзна мүнгэн шанда хэдэн удаа хүртөө юм.

Мүн үнгэрэгшэ жэлэй дүрбэдэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, бусад магазинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэн энэ кустын коллектив КПСС-эй горкомой, горсоведэй, горпищеторгын дирекциин гурбадахи мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Эбтэй эетэй тус кустын магазинуудай наймаалагшад байгша оной январь һарада габшагай бэрхээр ажаллажа, һарынгаа түсэбые 105,5 процент дүүргээ гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 10 мянган түхэригэй эдеэ хоолой зүйл хотынгоо ажалшадта наймаалһан байха юм. Магазинуудые даагшанар А. А. Беднягина, Ф. А. Братенькова, З. А. Панькова гэгшэд ажалдаа ариг сэбэрые сахидаг, худалдан абагшадтаа энэрхы зохидоор хандадаг юм.

Мүнөө хоёр удаа дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн дурсагдагша магазинуудай наймаалагшад нэгэдэхи кварталай дүнгөөр түрүү һуурида гараха эрмэлзэлтэйгээр шэнэ жэлэй эхинһээ хойшо ульгам бэрхээр ажаллажа байнхай.

К. ДИМОВ.

СОВЕТ ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДЭЙ ҺАЙНДЭР

ВАРШАВА. (ТАСС). «Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй һайндэр» гэһэн гаршагтай түрүү бэшэг «Жолнеж вольности» гэжэ газетэ толилбо. «Совет Арми социалис хани барисаата бүхы бүлын оборонно хүсэ шадалай гол, шиидхэхы эрхэ нүхэсэл, Варшавска договорто хамаата нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй гол звенонь болоно» гээд тэрэ газетэ бэшэбэ. Совет ороной зэбсэгтэ хүсэнүүд Европын социалис оронуудые империалистнуудай хорото һанаашалгаһаа найдамтайгаар хамгаална гээд саашань статья дотор хэлэгдэнэ.

Гансашье совет арад бэшэ, тэрэшэлэн социалис оронуудай арадууд, социализмын түлөө, газар дэлхэй дээрэхи дэбжэлтын ба бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэд бүхыдөө Совет Армиин бии болоһон ойе баярай ёһоор тэмдэглэнэ гэжэ статья дотор хэлэгдэнэ. Анха түрүүшын социалис гүрэнэй сэрэгэйнь хүсэ шадал гансашье Советскэ Союзай аюулгүй байдалые хамгаалдаг бэшэ, мүн Европодохи, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалые бэхижүүлгэдэ туһалдаг байһыень түүхын дүй дүршэл элеэр харуулба гээд «Жолнеж вольности» саашань бэшэһэн байха юм. Аха дүү ёһоной үзэл бодол, гитлеровскэ фашистнуудта эсэргүү хамтын тэмсэлэй арюун заншал Польшын арадые Совет Армитай холбоно гээд статья дотор тэмдэглэгдэбэ.

Эб найрамдалай асуудалнуудаар таатай зохид дурадхалнууд

Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн һаяхан дүүрэбэ. Тус зүблөөндэ олон ороной хэблэл ехэ анхарал хандуулна, Европо түби дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын тулада тэдэнэрэй баталан абаһан коммюникегэй шухала удха шанартай байһые онсолон тэмдэглэнэ.

ВАРШАВА. «Европодохи зүблөө али бүхы талаһаань, үргэнөөр дэмжэлгэ», «Тодорхойгоор, али бүхы талаһаань бэлдэжэ орохо саг тулажа ерээ», «Европодохи зүблөөндэ бэлдэхэ шэнэ эдэбхитэй шатада дамжан оролгые унжагайруулжа болохогүй» — гээд Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөнэй удха шанарые Польшын газетэнүүд сэгнэнэ.

БУДАПЕШТ. Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй коммюникегэй текстые «Ниитэевропын зүблөөндэ али бүхы талаһаань бэлдэхэ эрхэ байдал бии болгогдоо» гээд Будапештын «Непсабадшаг» газетэ гаршаглаһан байна.

БЕЛГРАД. Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөө үнгэргэлгые түргэдхэхэ бүхы эрхэ байдал бии гээд «Борба» болон «Политика» газетэнүүд тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ. Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Бухарестдэхи зүблөөнэй дүнгүүд Парижай мүнөөдэрэй газетэнүүдэй уласхоорондын һонинуудай бүлэгтэ шухала һуури эзэлнэ.

«Ниитэевропын зүблөөндэ бүри эдэбхитэйгээр бэлдэхэ эрхэ байдал бии болгогдоо гээд Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй долоон министр мэдүүлээ» гээд «Юманите» газетэ мэдээсэнэ. «Варшавска договорой оронууд: «Ниитэевропын зүблөөндэ дары түргэнөөр бэлдэхэ шухала, ГДР-ые ООН-до абаха» гэһэн гаршагтайгаар Бухарестдэ болоһон зүблөөн тухай мэдээсэлые «Фигаро» газетэ толилһон байна.

(ТАСС).

Юумэнэй үнэ сэн хүндэрнэ

ЛОНДОН. (ТАСС). Бензин болон бусад нефтепродуктнуудай үнэ сангүе дахин нэмэгдэн тухайгаа Англиин нефтяной 3 компани соносхобо.

Энээн тухай соносхохо зуураа, Англида юумэнэй үнэ сэн жэлэйгүй ехээр нэмэнэ гэжэ «Пипл» газетэ тэмдэглэнэ. Апрель сээ юумэнэй үнэ сэн бүришье ехээр нэмэхэ гээд газетэ бэшэбэ.

Салин хүлһэ багатай олон түмэн ажалшад, хэдэн миллион пенсионернүүд юумэнэй үнэ сэнгэй нэмэһэн хэмжээе хамагай түрүүн ядаралда ороно.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Индохитадай фронтнууд дээрэ

ВЬЕНТЬЯН. (ТАСС). Холбоото Штадуудай талаһаа авиационно ба артиллериин ехэ дэмжэлгэ үзүүлэгдэбэшье, Лаосто добтолон ороһон сайгон сэрэгүүдые Лаосой патриодууд бүрил шангаар сохидог боложо байна. Лаос Урда Вьетнам хоёрой хилэһээ 8 модоной газарта Сайгоной сэрэгэй томо бүлэг хүрсэлэгдэбэ. Хүрээлэлгэдэ абтаһан сэрэгүүдые абарха һэдэлгэ америкынхид гаргаһан аад лэ, 10 гаран вертолёдоо гээгээд, хооһон һалаһан байба. Имагтал һүүлэй хоёр үдэрэй турша соо патриотическа хүсэнүүд интервентнүүдэй 60-аад солдадые алаһан, 70-ень шархатуулһан байба.

ХАНОЙ. (ТАСС). Кассан Палет-Лао агентствын дамжуулһанай ёһоор, Лаосые сүлөөлхын түлөө тэмсэлшэ арадай армиин артиллери Сайгоной парашютно-десантна гурбадахи бригадын шэбээлһэн газарые шангаар буудажа, хүнүүдыень, техникыень ехэ гарзада оруулһан байба.

Урда Вьетнамай патриодууд США-гай 5-дахи механизированнэ дивизиин 1-дэхи бригадые Куангчи провинцида февралиин 20-до добтолбо, 9-дэхи харгы дээрэ американ сэрэгэй машинануудай колонные буудаба гэжэ Урда Вьетнамһаа мэдээсэгдэнэ.

Дайсанай баазануудые, бэхижүүлэгдэмэл пунктнуудые, тэрэ тоодо Дананггын аэродромые, Куиньондохи США-гай сэрэгэй баазые Урда Вьетнамай патриодууд февралиин 20-ной һүни буудажа, хүнүүдыень, техникыень ехэ гарзада оруулаа.

ПАРИЖ. (ТАСС). Лаос худар добтолон ороһон сайгон сэрэгүүд мүнөө үедэ урагшаа дабшанагүй гээд «Юманите» газетэ бэшэһэн байна.

БОНН. (ТАСС). Лаосто американсайгоной интервентнүүдэй ехэ гэмтэлдэ орожо байһан тухайнь Баруун Германиин газетэнүүд баһа бэшэнэ.

Онсо хэмжээнүүдэй программа

ТОКИО. (ТАСС). Айхабтар хүсэтэйгөөр газарай хүдэлөөнэй болоо һаа, абтаха онсо хэмжээнүүдэй программа Токиогой муниципалитет зохёожо эхилбэ гээд «Джапан таймс» газетэ мэдээсэнэ. Токио болон тэрэнэй дүтын районуудта тон ехэ хүсэтэй газарай хүдэлөөн ойрын жэлнүүдтэ болоожо магад гэжэ Японой мэдээжэ сейсмологууд уридшалан һэргылбэ. Тэрэ хэлээшэнь үнэн дээрээ 99,9 процент үзэгдэхэ ёһотой гээд эрдэмтэд тоолоно.

Ниислэл хотын хүн зоноор тон олон районуудай аюулгүйе хангаха, гал түймэрэй һайн дуранай дружинануудые байгуулха, тэдэниие зэмсэг хэрэгсэлнүүдээр хангаха гэжэ программа дотор хараалагдана.

ХОРОТО ААШАНУУДАА БОЛЮУЛНАГҮЙ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Совет скрипач И. Ойстрахой концерт таһалдуулха гэжэ сионис хүйхэрнүүд һэдэлгэ гаргаба.

Концерт эхилхын урда тээ филармониин залай үүдэнэй хажууда хулиганууд сугларжа, Советскэ Союзда эсэргүү лозунгнуудые хашхаралдан, залда орогшодые занаһан байгаа. Скрипач наадаяа хэдэ дахин таһалдуулха баатай болоо һэн.

Гэбэшье, сионис хулиганууд И Ойстрахой концерт таһалдуулжа шадаагүй. Тэндэ байһан зон концертын һүүлээр совет хүгжэмшэдэ баяр хүргэн, удаан табижа үгөөгүй.

Игорь Ойстрахой гастроль США-да үргэлжэлһөөр. Удаадахи концертнь Бальтиморто болохо юм.

Түрүү шэглэлтэй программа

ДЕЛИ. (ТАСС). Олониитэ ажалшадай байдал һайжаруулха зорилгоор үгытэй ядуу ябадал болон тааруугүй байдал усадхаха, социальна революци бэелүүлхэ гэһэн уряатайгаар Индиин национальна конгресс гэжэ парти парламентын һунгалтада бэлдэжэ байна гээд «Блитц» журналда интервью үгэхэдөө, Индиин премьер-министр Индира Ганди мэдүүлһэн байна. Социально-экономическа ехэ шэнэдхэлгэ хэхые, тогтууритай һайн байдал хангахые манай арад ехээр эрмэлзэнэ. Энэ хадаа угаа шухала асуудал болгон ороной үмэнэ мүнөө табигданхай гээд премьер-министр онсолон тэмдэглээ.

«Түрүү замаар ороной демократическа ёһоор дабшалгые һаатуулха» гэжэ эрмэлзэдэг монополистнууд, помещигүүд болон феодальна бусад этэгээдүүдэй һунгалтын урда тээ байгуулһан холбооe Индира Ганди шангаар шүүмжэлээ.

Израилиин хойшо татаһан хараа бодол

КАИР. (ТАСС). ОАР-ай правительствын заседани поемьер-министр Махмуд Фавзиин хүтэлбэри доро болобо.

Дүтын Зүүн зүгтэхи арсалдаае эбэй ёһоор гуримшуулгада зорюулан, Египедэй правительствын һая гаргаһан үүсхэлые дэлхэйн элдэб оронууд һайшаан дэмжэжэ байна гээд заседани дээрэ үгэ хэлэһэн ОАР-ай премьер-министрэй орлогшо ба гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Риад тэмдэглэбэ. Тэдэ оронууд Г. Ярринтда даалгагдаһан даабари дүүргэлгые һаатуулха гэжэ һэдэжэ байһанайнь түлөө Тель-Авивай засагаархидай ябуулгые тэрээнэйнгээ хажуугаар буруушаана гэбэ.

Чилидэ помещигүүдэй газар хуряан абана

САНТЬЯГО. (ТАСС). Каутин, Малько болон Вальдиви провинцинуудта 15 помещигэй буусын газарые абаха гэһэн шиидхэбэри Аграрна реформын корпорациин национальна совет (КОРА) гаргаһан байна. Тэдэнэй талмай хамта дээрээ 17 мянган гектар болоно.

Аграрна реформые конгресс 1967 оной февральда һайшаахадаа. 100 мянган шэнэ жэжэ ажахы байгуулха зорилгоор помещигүүдэй эзэлжэ байһан газар абаха гэжэ шиидхэһэн байха юм.

Гансахан лэ Каутин провинцида помещигүүдэй 250 томо эдлүүринүүдые ойрын саг соо абаха гэжэ правительство хараална. Түрүүшын һара хахадай турша соо 100 шахуу помещигэй газар абтаа гээд хүдөө ажахын министр Жак Чончоль энэ жэлэй эхээр мэдүүлһэн байха юм.

Залуушуул тухай номой выставкэ

А. М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын уншалгын зал соо залуушуулай уншаха номуудай выставкэ эмхидхэгдээ. Тэрэ выставкэ КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ зорюулагданхай. Тэрэнэй таг дээгүүр ехэ олон материал, номууд табигдаһан байна.

«Ленинизм ба залуушуул» гэһэн гаршаг доро В. И. Ленинэй ба бусадай залуу үетэн тухай бэшэһэн зохёолнууд табигдаа. Жэшээнь, «В. И. Ленин залуушуул тухай», «Общество ба залуушуул», «КПСС комсомол болон залуушуул тухай» гэһэн номуудые эндэ харахат. Тус тагай гаршаг болгогдон, Ильич багшын үгэнүүд гоё бэшээтэй: «Коммунис обществые байгуулха мүнөөнэй зорилгые имагтал залуушуул бэелүүлхэ ёһотой».

Тиихэдэ «Буряадай залуу уран зохёолшодой зохёолнууд» гэһэн бүлэг мүн лэ һонирхолтой. Эндэ шүлэгүүд, тууҗануудшье бии.

«Хилын саанахи үетэмнай», «Сэрэгшэ боложо түрэһэн дэггүй юм», «Ажалда, һуралсалда, тэмсэлдэ шэнэ хүн болбосорно», «Һайхан ёһо заншалай уг залгагшад» гэхэ мэтын һонирхолтой гаршагууд доро тус тустань таарамтай номууд табигдаа.

Замбуулин, летчик-космонавтнууд, хилын харуулшад, геологууд, барилгашад, эрдэмтэд, хүдэлмэришэд тухай һонирхомоор номуудтай эндэ танилсахада болохо.

Х. ИВАНОВА.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 18 часһаа киноочеркнууд. 18.30 минутаһаа литературна уншалга. 19 часһаа һурагшадта зорюулагдаһан уран һайханай фильм. 19.40 минутаһаа концерт. 20.15 минутаһаа телепанорама. 20.35 минутаһаа «Областной партийна конференциин делегат хөөрэнэ» гэһэн дамжуулга. 21.05 минутаһаа «Хозяин Красных гор» гэһэн уран һайханай телевизионно фильм. 21.45 минутаһаа концерт. 22.30 минутаһаа 02.30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 22.30 минутаһаа «Арадай тэниглэн ажабайдалай түлөө» гэһэн телевизионно очерк. 23 часһаа орон доторхи һонин. 23.05 минутаһаа «Совет республиканuудай фестиваль» гэһэн дамжуулга. 00.40 минутаһаа хоккей. Эндэ «Динамо» (М)—ЦСКА командануудай наадан харуулагдаха.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Инд рнин ехэ алхам» гэһэн түрүү шэг. «КПСС-эй XXIV съезд хүндэлэлдэ» гэһэн гаршаг информацинууд. Буряадай АСС эй Верховно Соведэй Президи Указууд. ТАСС-ай шухала дээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: рес ляка тотор хонин ажалые жөөлгэдэ зорюулагдаһан тус материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: «Су селекционер» гэһэн ТАСС-ай ма териал. Хилын саанаһаа аб ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Та сагты: театральна поезд!» Р. Макальскаягай репортаж найрамдалай концерт» корреспонденци.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-38, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 Гор. Улан-Удэ типография управления по печати при Совете Министров БурАССР Н-03357. Заказ № 891.